

**S. PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS,
DOCTORIS ECCLESIAE,
OPUSCULUM DECIMUM OCTAVUM.
CONTRA INTEMPERANTES CLERICOS,**

**Contextum ex tribus aliis beati Damiani de eo
argumento dissertationibus.**

DISSERTATIO PRIMA.

ARGUMENTUM.

Petro cardinali viro insigni currenti, ut aiunt, stimulos addit, dum in clericorum impudicam vitam longa oratione invectus illum hortatur, ut suscipiat hanc cogitationem dignissimam suae virtutis; eorundem scilicet intemperantiae totis viribus oppugnandae, ut aliqua ratione, si fieri possit, coerceatur. Quam sit Deo rem gratam factururus, exemplo Phinees et S. Moysis ostendit. Multis quoque rationibus, et argumentis illum instruit, et ut castitatem tueri, et clericorum possit libidinem sua oratione destruere.

**Domno PETRO Lateranensis canonicae
archipresbytero, PETRUS peccator monachus
fraternae glutinum charitatis.**

Tantum valet jaculum, quanta virtus est bellatoris. Nam quantalibet limetur, et exacuat industria, si brachium vibrantis elanguet insignis victoriae manubias non reportat. At ubi bellator est strenuus, per obtusum quoque gladium caesis hostibus aliquando fit triumphus. Nam et Goliath insigni munitus gladio, non modo perdidit, sed et percussus occubuit (I Reg. XVII). Et Samson cum vili

mandibula asini mille de Philistiim viros occidit (Judic. XV). Hinc est quod cum Jether primogenitus Gedeonis, gladium timuisset educere, Zebee, et Salmana reges Madiam, dixerunt Gedeoni: «Tu surge, et irruere in nos, quia juxta aetatem robur est hominis (Ibid.).» Itaque qui contra clericorum luxuriam tanquam tudites jaculum fabrico, in nullius eum melius, quam in tuis manibus pono. Tanto quippe zelo vidi te semper adversus eorum perditos mores medullitus inardescere, ut Phinees, vel Heliae judiceris incendio non egere; adeo ut plus in suggillationis tuae vereantur obloquium, quam ipsum quoque timeant papale decretum. Nam velut egregius canis aulae regiae custos, nocturnos fures claris baubatibus impetis, eosque ne libidinis suae facibus palatium regale comburant, mordicus apprehendis.

[DISSERTATIO I.]

CAP. I.---Cur clerici debeant esse casti.

Non te latet quia presbyteris, diaconis, et subdiaconis, tam districtae, tam rigidae regula castitatis indicitur, ut omni catholicorum Patrum concurrente judicio, a contrahendis nuptiis funditus abscindantur. Et certe satis est ratione plenissimum, ut post episcopos, in his quoque tribus gradibus, nivens pudicitiae candor effloreat, qui nimirum sacris mysteriis familiarius appropinquant. Nam quia Dominicum corpus in virginalis uteri templo coaluit, nunc etiam a ministris sui continentis pudicitiae munditiam quaerit.

Plane sicut concipienti Deificae Virgini non virile semen influxit, sed virtus sancti Spiritus obumbravit; ita nunc in altari positum sacramentum eadem sancti Spiritus virtus est, quae vivificat: et necesse est, ut hoc pudica manus, et impolluta contingat. Sed quoniam super hoc themate prolixius jam alibi disputavimus, et primo

quidem piae memoriae Nicolao papae, deinde Taurinensi episcopo, postremo etiam comitissae Adelaidi, viritim scribentes diversa Scripturarum exempla conghessimus: ad illa te, frater venerande, transmitto, illis te velut armis militaribus induo: atque ut alter Josue urbem Jericho subvertere nitaris, impello. Superest ergo nunc, ut eosdem clericos ipse paulisper aggrediar; quatenus quod in camino pectoris servet, ita labiis quasi rimis patentibus evaporet.

Convenio vos, o prolectarii, uxorii, ac mulierum dominantium ditionibus inserviti, ut quid canonicae sanctionis jura confunditis, et a sanctis Patribus institutam puritatis ecclesiasticae regulam violatis? Proh pudor! libidinis vestrae legibus colla submittitis, et promulgata per ora doctorum sancti Spiritus edicta calcatis. Ecce per vos apostolorum labor evertitur, et aedificium, quod doctores Ecclesiae fundaverunt, liquet quod, vobis impugnantibus, obruatur. Et ita fit, ut lex Ecclesiae quam clericalis ordo constituisse dignoscitur, per eundem rursus ordinem e contrario destruat. Amnon et Absalon fratres fuerunt, quos unus quidem pater genuit; sed alterum alter exstinguit (II Reg. III). Cain trucidavit Abel (Gen. IV), malus scilicet justum; saepius etiam adulterinus legitimum perimit, sicut Jugurtha, perhibente Crispo (SALLUST., De bello Jugurth.), Hiempsal et Adherbal occidit; ita quodammodo spurii fratres legitimos perimunt, cum ii qui se solo nomine clericos profitentur, sanctorum Patrum judicia destruunt. Et tanquam ipsos videntur exstinguere, quorum non metuunt sententias annullare. Quos videlicet apte significare videtur Abimelech filius Jerobaal, quem Scriptura genitum refert de concubina, quam habuerat in Sichem (Judic. IX). Hic enim occidit fratres suos filios Jerobaal, septuaginta viros super lapidem unum. Quid enim per septuaginta viros, nisi praedicatorum Ecclesiae libra signatur? de quibus ait Lucas evangelista: «Quia designavit Dominus

septuaginta; et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus (Luc. X).»

Hic etiam praedicatorum ordo jam figurabatur in illis, de quibus ad Moysen Dominus ait: «Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint, et magistri, et duces eos ad ostium tabernaculi foederis (Num. XI). Idem quoque mysticus numerus praedicatoribus convenire tunc indubitanter agnoscitur, cum Israeliticus populus in Elim castra posuisse narratur (Exod. XV); ubi videlicet erant duodecim fontes et septuaginta palmae. Quid enim per duodecim fontes, nisi sancti designantur apostoli, qui ariditatem cordis humani sanctae praedicationis non desinunt irrigare fluentis? Quid vero per septuaginta palmas, nisi inferioris gradus debent sacerdotes intelligi, qui constituti sunt per mundum Christi narrare victorias? Palma siquidem consuevit coronare victores; denarius autem numerus in his septenarium ducitur; quia necesse est, ut per septiformis Spiritus sancti gratiam decalogus impleatur.

Nec praetereundum, quod populus ille antequam venerit in Elim, pridiana castrametatus fuerat in Mara (Ibid.). Ubi nimirum cum aqua tam esset amara ut poculum non admitteret, lignum quod Deus ostendit, ingeritur, et protinus obdulcatur. Occidentem quippe litteram veteris legis, quia nemo valebat implere, quasi prae amaritudine salsas aquas horrescebant homines bibere; sed his aquis cum lignum crucis adhibetur, cum Dominicae passionis series applicatur, mox spiritualis intelligentiae cum dulcedine bibitur sacramentum. Sicque populus de Mara venit in Elim; amarum scilicet litterae spernit horrorem, et ad apostolicos fontes, atque ad palmalis fructus gaudet festinare dulcedinem. Legalem

abjiciens servitatem, dulcem expetit evangelicae gratiae libertatem.

CAP. II.

Luxuriosi clerici cum Abimelech comparantur.

Ut ergo ad id quod coepimus revertamur, cum per septuaginta viros, quos occidit Abimelech, praedicatores figurentur Ecclesiae; quid per eundem Abimelech, qui eorum frater erat, sed spurius, nisi luxuriosi, atque carnales intelligendi sunt clerici, qui catholicorum, sanctorumque pontificum et fratres quidem sunt per acceptum ecclesiasticum ordinem, et tamen spurii judicantur per degeneris vitae, et ignobilium operum pravitatem? Hi fratres suos occidunt, cum sanctorum Patrum judicia destruunt, cum sanctiones eorum atque decreta perverse vivendo confundunt. Et haec interfectio fit super lapidem unum. Lapis iste Salvatoris est Ecclesia, de qua per Zachariam dicitur: «Ecce ego adducam servum meum orientem, quia ecce lapis, quem dedi coram Jesu: Super lapidem unum septem oculi sunt (Zach. III).» Lapis iste utrobique unus aptissime dicitur, ut unitas Ecclesiae commendetur. De qua sponsus ait in Canticis: «Una est columba mea, una est Genitricis suae (Cant. VI).»

Quid sunt autem septem oculi super lapidem unum, salvo tamen, si est, altiori mysterio, nisi illi septuaginta viri, hoc est, doctores sancti in ecclesiasticae pacis unitate conjuncti, septiformis sancti Spiritus charismatibus illustrati? Per hos enim oculos sancta videt Ecclesia, per hos conspicit ubi recti operis pedem ponat, ac per viam mandatorum Dei gradiens, normam rectitudinis non offendat.

Abimelech ergo manzer ac spurius septuaginta legitimos fratres super unum lapidem perimit; quando

pars [primus] clericorum ab ecclesiasticae castitatis nobilitate degenerans, obscoenius se luxuriae legibus subjicit. Et dum sacros canones reprobandos judicat, eorum conditores, sanctos scilicet viros, ac per hoc nobiles, Gedeonis, id est Salvatoris ac Ecclesiae filios, impia quodammodo crudelitate trucidat. Habent enim adulterinos canones, et quasdam argumentorum cavillantium novitates, quibus oppugnent. Quod videlicet in illa quoque turris Sichimorum obsidione signatur, cum de eodem fratricida per historiae seriem dicitur: «Abimelech, inquit, audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos, ascendit in montem Selmon cum omni populo suo, et arrepta securi, praecidit arboris ramum, impositumque ferens humero, dixit ad socios: quod me videtis facere, cito facite (Judic. IX).» Deinde sequitur: «Igitur certatim ramos de arboribus praecedentes, sequebantur ducem, quibus circumdantes praesidium succenderunt: atque ita factum est, ut fumo et igne mille hominum necarentur, viri pariter ac mulieres habitatorum turris Sichem (Ibid.).»

Non est hujus loci sacrae figuras historiae solerter exponere, sufficiat nobis, quantum ad propositum attinet, rem summotenus praelibare. Rami arborum sunt sententioe Scripturarum, quas dum impudici quique ad allegationis suae robur violenter inflectunt, fumo, simul et igne numerosas hominum catervas extinguunt: fumo scilicet erroris, et igne libidinis; ut deceptas mala discentium mentes, et luxuriae flamma succendat, et pravi dogmatis caligo confundat. Hae sunt enim merces, quae de Sodoma et Gomorrha prodire visae sunt post excidium: «Abraham, inquit Scriptura (Gen. XIX), consurgens mane ubi steterat prius cum Domino, intuitus est Sodomam et Gomorrham, et universam terram regionis illius, viditque ascendentem favillam de terra, quasi fornacis fumum.» Porro autem et dum Thebes cum suis agminibus obsideret oppidum, eundem contra

castitatem Abimelech videtur figurasse conflictum. «Erat autem turris excelsa, ut Scriptura testatur, in medio civitatis, ad quam confugerant viri simul ac mulieres, et omnes principes civitatis, clausa firmissime janua, et super turris tectum stantes per propugnacula (Judic. IX).» Civitas universalis Ecclesia, turris castitatis est eminentia, ad quam confugerant viri simul ac mulieres, fortes scilicet et infirmi, principes etiam civitatis, ordo videlicet clericorum, qui tenet Ecclesiae principatum. Accedens itaque Abimelech juxta turrim, coepit instantius dimicare, et appropinquans ostio, ignem conabatur apponere.

CAP. III.

Quam perniciosa sit clericorum intemperantia.

Hoc itaque modo clerici petulantes, et infruniti, turri castitatis moliuntur incendium, dum multos ad suae libidinis, et aestuantis insaniae cohortantur exemplum. Ignibus armati turrim castitatis impetunt, dum incesti castos flamma pestiferae persuasionis accendunt. Sed huic certamini quis finis imponitur? Quos victoriae titulos haec pugna sortitur? «Ecce, inquit, mulier fragmentum molae desuper jaciens, illisit capiti Abimelech, et confregit cerebrum ejus. Qui vocavit cito armigerum suum, et ait ad eum: Evagina gladium tuum, et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui jussa perficiens, interfecit eum (Judic. IX).» Ut autem in his verbis non diutius immoremur, fragmen hoc molae, quod Abimelech cerebrum fregit, nihil est aliud quam saxum illud, quod S. Daniel sine manibus abscissum de monte conspexit (Dan. II); ipse videlicet Dominus, qui de se in Evangelio dicit: «Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum (Matth. XXI).» Mulier vero de cujus manibus mittitur, sacra lex est, quae flagitiosis pudicitiae contemptoribus, repentinum Christi judicium comminatur. De quo per Jeremiam dicitur: «Nunquid non verba mea sunt quasi

ignis, dicit Dominus, et quasi malleus conterens petram?» (Jer. III.) Armiger vero Abimelech, diabolus est, qui videlicet omnibus, qui turrim castitatis oppugnant, arma libidinis, et acuta luxuriae jacula subministrat. De quibus jaculis dicit Apostolus: «In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere (Ephes. VI).» Et propheta: «Ibi, inquit, Assur cum armis suis (Ezech. XXXII).» Quem ergo mulier fragmine molae percussit, armiger ense peremit; quia castitatis adversarios, quibus Scriptura sacra iudicium divinae animadversionis intentat, diabolus aeternae mortis internecone trucidat; ut quibus fuerat minister in pugna, eorundem sit postmodum tortor in poena, quaeque illis contra pudicitiam arma suggesserat, eadem exigentibus meritis in eorum tunc jugulum vertat.

Eant igitur nunc clerici molles, incesti, atque a genuina sui ordinis nobilitate degeneres; cum Abimelech arma corripiant; legitimos super unum lapidem fratres occidant; turrim Thebes, id est castitatis arcem, expugnare contendant. Omnis tamen eorum conflictus hoc fine concluditur, ut post ictum lapidis, armigeri quoque sui gladio perimantur; quatenus qui super lapidem gladio fratres exstinxerant, lapide proterantur, ut gladium non evadant: eosque pondus primo divinae sententiae conterat, deinde maligni spiritus poenalis mucro concidat; quanquam non ignoremus, non absurde significari posse per Jerobaal Christum; per Abimelech Antichristum (qui est rejectae filius synagogae). Per septuaginta vero fratres, quos Abimelech occidisse narratur, septuaginta linguarum gentes, quas Antichristus in saeculi fine persequitur. Sed et nos, ut coepimus, clericorum adhuc vesaniam prosequamur.

Hi plane tanquam filii Jacob, paternae quidem prosapiae titulo decorantur: sed quia spurii atque degeneres, non legitimam ex uxoribus, sed ignobilem

potius, quasi ex concubinis originem trahunt. Sicut enim Scriptura dicit: «Spuria vitulamina non dabunt radices altas (Sap. IV).» Non enim Liae, sive Rachelis, sed Balae potius, vel Zelphae ancillarum filii in servili sordidae conversationis opere comprobantur. Bala siquidem interpretatur, inveterata. Et hi dum carnaliter vivunt, non ex novitate spiritus, sed ex carnali vetusti hominis germine se prodire testantur. Zelpha vero in nostra lingua sonat os hiens. Haec itaque illorum mater recte dicitur, quorum scilicet in praedicationem veritatis os videatur ire, sed cor non ire; de quibus utique scriptum est: «Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (Isa. XXIX).» Quibus etiam Apostolus quasi personaliter exprobrans, ait: «Qui ergo alium doces, teipsum non doces? Qui praedicas non furandum, furaris? Qui dicis non moechandum, moecharis? Qui abominaris idola, sacrilegium facis? Qui in lege gloriaris, per praevaricationem legis Deum inhonoras? Nomen enim Dei per vos blasphematur in gentibus (Rom. II).» Verbum quippe Dei, quod labiis astruunt, reprobe vivendo convellunt. Et loquentes quidem, de clarissima patriarcharum videntur nobilitate descendere, viventes autem ex ignominiosa foedi prostibuli comprobantur linea propagari. Abraham plane unum quidem de uxore, plures autem ex concubinis filios genuit, sed eos ab illo procul, dum adviveret, separavit. Non enim fratri fieri poterant cohaeredes, qui ancillabantur in germine. Quid itaque Scriptura dicit? «Dedit Abraham cuncta quae possederat Isaac, filiis autem concubinarum dedit munera (Gen. XXIII).» Et quidem dum superesset Abraham, omnes gloriabantur se esse filios Abrahae: sed cum in fine totum uni patrimonium contulit, qui revera filii nomen obtineat, qui concubinali notantur infamia, manifeste discrevit. Nunc itaque manzeres clerici inter legitimos Abrahae filios communi videntur admistione discurrere, sed postmodum ab haereditatis consortio repelluntur, qui

modo mulieribus quasi perceptis a patre muneribus, delectantur.

CAP. IV.

Clericorum pravae objectiones, et earum refutatio.

Sed dicunt: Nonne dicit Apostolus: «Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquaeque virum suum habeat? Vir uxori debitum reddat, et uxor viro? (I Cor. VII.)» Ecce, inquiunt, haec apostolica verba generalia sunt: et dum unicuique nubendi licentiam tribuunt, nos excipere non videntur. Ad quod ego: Si per haec verba conjugalis incontinentiae passim frena laxantur, episcopis etiam, sive monachis, insuper et abbatibus libertas eadem non negetur. Et quoniam uterque sexus non diversa lege constringitur, etiam sacrae virgines ad ineunda conjugalis copulae foedera provocentur. Sed quae aures ecclesiasticis attritae doctrinis hoc aequanimiter ferant, et non protinus expavescentes immane sacrilegium perhorrescant? At nonnulli super hac quaestione conventi, ad paupertatis illico patrocinium convolant, unde sibi clypeum frivolae excusationis opponant: Muliebris, inquiunt, sedulitatis auxilio carere non possumus, quia rei familiaris inopiam sustinemus.

Quibus etiam e contrario respondemus quia ubi angustiora sunt alimenta, ibi minor est alenda familia; et mensa quae non gravatur eduliis, non est pluribus obeunda convivis. Unde necesse est ut paupertas indiga solitudinis feminarum doceat abdicare consortium, et greges inhianter edentium prohibeat gignere parvulorum.

Verum qua mentis audacia divinis non expavescent appropinquare mysteriis; cum S. David, antequam panes propositionis attingat, mundum se ac suos jam per triduum a contactu mulierum reverenter excusat? Dixerat

enim sibi Abimelech sacerdos: «Non habeo panes laicos, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus, manducant (I Reg. XXI).» Ubi notandum, quia cum dicit eos qui panem sanctum cogebantur edere maxime a mulieribus mundos esse debere; perspicue docet nullum culpae contagium, nullum omnino reatum divinis mysteriis esse contrarium, quam est illicita praesertim commistio feminarum. Porro dum tantus apud veteres metus inesset umbrae Dominici corporis, quanta nunc debetur ipsi reverentia veritati? Et si conjugale commercium ab illius panis compescebat accessu, quanto magis ab hoc sacrosancto mysterio removendus est pellicatus? Ah scelus! Manus, quae deputatae fuerant ad ordinandas in coelestis mensae ferculo vitales epulas angelorum, tractare non metuunt obscoenitates et spurca contagia mulierum. Ii, qui inter illa terribilia sacramenta choris admiscentur angelicis, mox tanquam de coelo ruentes, ad femineae foeditatis relabuntur amplexus, et velut sues immundae coenosis vermigenae luxuriae volutabris immerguntur. «Quorum scilicet ignis non exstinguetur, et vermis non morietur (Isa. LXVI).» Coelum aperitur, summa simul in unum et ima concurrunt, et se sordibus quilibet audacter ingerere non veretur. Potestates angelicae trementes assistunt, inter offerentium manus virtus divina descendit, donum sancti Spiritus influit, pontifex ille, quem adorant angeli, a sui corporis et sanguinis hostia non recedit, et adesse non trepidat, quem tartareae libidinis aestus inflammat.

Si is, qui nuptialibus non ornabatur induviis, manuum pedumque loris addictus in tenebras projicitur ultionis (Matth. XXII); quid illi sperandum est, qui coelestibus tricliniis intronatus, non modo non est spiritalis indumenti decore conspicuus, sed ultro etiam fetet sordentis luxuriae squalore perfusus? Si ille stridore dentium, et fletu plectitur oculorum, qui cultu vestium, convivantium non oblectat aspectus. quod illi iudicium,

qui faeculentus ac luridus, quantum ad seipsum nuptialis edulii munditiam polluit, discumbentium candidatos offendit, ipsumque Regem sordidis manibus attrectare praesumit? Dathan et Abiron jurgantes contra S. Moysen et Aaron dehiscens terra deglutiit (Num. XVI). Core propter hoc ipsum cum ducentis quinquaginta viris, repentinum de coelo descendens ignis incendium devoravit, et iste quomodo vivet, qui non hominem, sed hominum tam cruenta, tam turpiter offendit Auctorem? Hujusmodi plane clerici legationem mittunt Domino, non quidem strepitu verborum, sed linguis operum et intentione votorum: Nolumus hunc regnare super nos. De quibus utique dicturus est postmodum: «Verumtamen inimicos meos, illos qui noluerunt me regnare super se, adducite, et interficite ante me (Luc. XIX).» Pharaonis quippe sibimet praeesse delectantur imperium, et Deum Israel super se regnare contemnunt (Exod. I). Sed ille eos luto et lateribus opprimit, quia lutulentis atque coenosis operibus incubare compellit. Quibus operibus admiscentur et paleae, actiones scilicet inutiles et infecundae, ac flammis inexstinguibilibus deputatae.

CAP. V.

Citantur exempla sacrae Scripturae.

Istis praeterea propheticum lumbar illud aptissime congruit, de quo Jeremias ait: «Dixit Dominus ad me: Vade, et posside tibi lumbar lineum, et pones illud super lumbos tuos (Jer. XIII).» De quo paulo post: «Surgens, inquit, vade ad Euphraten, et absconde illud ibi in foramine petrae. Quod cum fecisset, et in Euphrate, sicut jussus fuerat, abscondisset, post plurimos dies, ait Dominus ad eum: Surge, vade ad Euphraten, et tolle inde lumbar. Et abii, inquit, ad Euphraten, et tuli lumbar de loco ubi absconderam illud: et ecce computruerat, ita ut nulli usui aptum esset. Et ait Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Juda, et superbiam Jerusalem multam,

populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, et ambulant in pravitate cordis sui: et erunt sicut lumbar istud, quod nulli usui aptum est (Ibid.).» Quid hic Jeremiae persona, nisi Dominum? Quid lumbar, nisi ordinem significat clericorum? Omnis Ecclesia vestis est Christi, de cujus sibi membris per prophetam dicitur: «Omnibus his velut ornamento vestieris (Isa. XLIX).» Sed sicut lumbar intimum est humano corpori, et arctius adhaeret quam reliquae vestes; ita clericalis ordo familiarius divinis agglutinatur obsequiis, quam caeteri homines; sicut illic de Israelitico populo divina vox ait: «Sicut enim adhaeret lumbar ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnem domum Israel, et omnem domum Juda, dicit Dominus; ut esset mihi in populum, et in nomen, et in laudem, et in gloriam, et non audierunt (Jer. XIII).»

Quibus, quaeso, tam apte, tam expresse sicut clericis possunt ista congruere, qui nomen Dei, laudem et gloriam specialiter constituti sunt praedicare? Sicut enim Israel et Juda peculiaris erat populus Deo inter omnes gentes terrae, ita nunc clerici specialiter adhaerent Christo prae cunctis membris Ecclesiae. Isti nempe sunt lumbar lineum arctiori divino corpori familiaritate connexum. Linum siquidem laboriose pervenit ad candorem: et clerici modo litterarum studiis insudando, modo per intervalla temporum quibusdam gradibus ascendendo, difficile promoventur ad sacri ordinis dignitatem. Alioquin si quis contentiosius astruat hoc juxta Scripturae seriem historialiter factum, nec spiritualiter intelligendum, quomodo Jeremias potuit inter innumerabiles Assyriorum, Chaldaeorumque nationes urbem Jerusalem constipatis agminibus obsidentes, lumbari praecinctus exire, idque in Euphrate, qui tam longe decurrit, abscondere? Postmodum quoque profligato diuturni temporis cursu, quo pacto quasi securus rediit, illudque putrefactum, sicut Scriptura testatur, invenit; cum Jerusalem videlicet fossa,

vallo, castellis et tam crebra undique esset munitione circumdata? Nam cum aliquando idem propheta ad Anathoth viculum suum in tertio milliario ab urbe situm conaretur exire, in porta protinus capitur, ad principes trahitur, graviter verberatur, et tanquam transfuga, sive patriae proditor, in carcerem truditur. Quia ergo non consequitur, ut intelligatur historialiter factum, constat procul dubio typicae figurae non deesse mysterium. Bene ergo per lumbar lineum juxta haec, quae superius dicta sunt, chorus exprimitur clericorum.

Quod autem hoc lumbar in Euphraten, hoc est in aquoso loco, et in foramine petrae, id est in obscuritate atque umbra poni jubetur, quid per hoc exprimitur, nisi illa clericorum pars, quae sub voluptatis umbra, et in fluxu luxuriae commoratur? De quorum duce in libro Job Dominus dicit: «Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt umbrae umbram ejus, circumdant eum salices torrentis (Job XL).» Atque ut ostendat quantum cum suis familiaribus in habitatione fluminis delectetur, protinus addidit: «Ecce absorbebit fluvium, et non mirabitur: habet enim fiduciam, quod influat Jordanis in os ejus (Ibid.).» Quod autem dicitur fuisse positum in foramine petrae, potest non inconvenienter intelligi intra septa Ecclesiae. Quasi enim in foramine petrae clerici recluduntur, dum intra Ecclesiae limina suis excubare ministeriis sedula frequentatione jubentur. Lumbar ergo in humenti loco positum putruit; quia de iis, qui in luxuriae fluxibus immorantur, propheta testatur: «Computruerunt jumenta in stercore suo (Joel. I).» Jumenta quippe in stercore suo computrescunt, dum quique carnales et sordidi vitam suam in luxuriae fetore concludunt. Nulli etiam usui aptum repertum est; quia Dominus ait: «Nemo mittens manum suam ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei (Luc. IX).» Ac si aperte dicat: Quisquis, dictante sui ordinis regula pudicitiae semel arripit stivam, si

postmodum per ardorem libidinis oculos reflectit ad Sodomam; quia jam montana desperat, regno Dei se prorsus inutilem factum esse demonstrat. Ad instar ergo lumbaris in humecto loco positi, clerici computrescunt, dum tumidos crapula, et ebrietate ventres ingurgitant: dum illuvie se libidinis et coenosae luxuriae fluentis inundant. Sicque cunctis usibus redduntur inutiles; quia quo magis videntur in carne virescere, eo deterius marcescentes obsolescunt in squalentis animae foeditate. De quibus in psalmo: «Corrupti sunt, inquit, et abominabiles facti sunt in voluptatibus suis (Psal. XIII).»

CAP. VI.

Adhortatio ad Petrum cardinalem.

Tu autem, venerabilis frater, his aliisque Scripturarum telis armatus, adversus Madian castra congregere, Zambrin, et Cosbin, in meritorio turpiter coeuntes, divini verbi pugione transfige, ut pacem foederis Domini, et jus sacerdotii sempiterni cum Phinees merearis accipere: «Ecce, inquit Dominus, do ei pacem foederis mei, et erit tam ipsi, quam semini illius pactum sacerdotii sempiternum; quia zelatus est pro Deo suo, et expiavit scelus filiorum Israel (Num. XXV).» Non itaque hostilitas timeatur humana, quae pace divini foederis compensatur. S. Moyses namque quia percussit Aegyptium, profugus mox amisit Aegyptum: unde postmodum velut aucto foenore, totius Israeliticae plebis obtinuit principatum: «Vidit enim, ut Scriptura testatur, virum Aegyptium percutientem quemdam de fratribus suis, quem illico percussum abscondit sabulo (Exod. II).» Tu quoque dum vides Aegyptium, hoc est principem tenebrarum, quemlibet de fratribus tuis, clericalis scilicet ordinis, virga libidinis affligentem; imo quod magis congruit, lethali jaculo trucidantem, vibrato protinus verbi gladio in ictum te vulneris exere, eumque qui domesticum seminis tui mulctabat occide, «argue, obsecra, increpa in

omni patientia, et doctrina (II Tim. IV).» Sed quoniam, sicut idem testatur Apostolus, «erunt nonnulli qui sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et avertent quidem auditum a veritate, ad fabulas autem convertentur (Ibid);» tu noli cessare, sed age quod sequitur: «Tu vero, ait, vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum impie (Ibid.).» Hos itaque modo, quos poteris, attrahe; contumaces autem, et obstinata mente rebelles in obscoenitatis suae foeditate relinque. Hoc est enim Aegyptium in sabulo sepelire. Sabulum quippe arenosa est, et fragilis terra, quae surgentis aedificii continere nequeat fundamentum. Unde non in arena, sed in petra perpetuo non lassura fundatur Ecclesia: «Super hanc, inquit Dominus, petram aedificabo Ecclesiam meam (Matth. XVI).» Fundamentum ergo suum in petra Ecclesiae collocant quique fixi, ac stabiles in bonis operibus perseverant. De quibus in Evangelio Dominus ait: «Omnis homo, qui audit verba mea haec, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram. Descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit: fundata enim erat supra petram (Matth. VII).» Qui vero fragiles sunt atque pulverei, et velut arundo impellentibus carnalis illecebrae flatibus agitati (Luc. VII), arenosi procul dubio sabuli sunt subsicivio comparandi. De quibus per Psalmistam dicitur: «Non sic impii, non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus a facie terrae (Psal. I).» Et Dominus: «Omnis, inquit, qui audit verba mea haec, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui aedificavit domum suam supra arenam: et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina ejus magna (Matth. VII).» Hinc etiam in libro Regum: «Omnia, inquit, vasa, quae fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant, et in campestri regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra (III Reg. VII).» Nam

quia vasa illa carnales quosque designant, non ex auro, sed ex aurichalco potius dicuntur esse formata: et ideo non in montibus, sed in campestri regione funduntur; quia qui per haec figurantur, non virtutum montana conscendunt, sed in carnalis et luxuriosae vitae convalle subsidunt. Nec enim ductiles, sed potius fusiles sunt; quia non extenduntur crucis et poenitentiae malleis, sed libidinum laxantur illecebris, et fluoribus resolvuntur obscoenissimae voluptatis. Ideoque sicut in Euphrate lumbar est positum, sic ista vasa juxta Jordanem fusa referuntur: et non in solida ac firma terra, quae basis injectae contineat fundamentum, sed in argillosa potius et arenosa, quae repentinum pariat subsicivium.

Tu itaque, venerande frater, cum S. Moyse zelo districtae correptionis Aegyptium percussorem fratris interfice (Exod. II), eumque tanquam sabulo in mentibus arenosis absconde; ut argillosam terrenarum mentium sepulturam mortuus impleat, ibique vermes concupiscentiae pariat. Eos autem, qui vere Israelitae sunt, tentationum suarum flagris verberare desistat. Non enim casu accidit, quod caput electorum Dominus in saxeo monumento, Aegyptius vero, qui diabolum figurat, sepelitur in sabulo. Diabolus enim qui interpretatur deorsum fluens, illos sibi vindicat, qui ad ruinam semper velut arena dissiliunt. Qui autem Christi sunt, constanter in sancti propositi soliditate persistunt. Sepultura vero domus est mortuorum. Et quia diabolus mortuus est, quoniam a Deo, vera scilicet vita, disjunctus est, omnem mentem, quam inhabitat, facit absque dubio sepulturam. Unde per Prophetam dicitur: «Ibi Assur, et sepulcra ejus (Ezech. XXXII).» Aegyptius ergo sanctae eloquentiae tuae mucrone percussus intereat, eumque sabuli sepultura concludat, ut Israelitica plebs, Pharaone demerso et pudicitiae praecedente vexillo, cum triumphalibus hymnis ad terram repromissionis ascendat.

**DISSERTATIO SECUNDA.
CONTRA
CLERICORUM INTEMPERANTIAM.**

ARGUMENTUM.

Vir ecclesiasticae tunc pene labentis disciplinae vindex acerrimus, castitatisque amator cultorque sanctissimus, totum prope orbem ad eam a clericis oppugnatam defendendam et sublevandam disertissimo ore quasi quodam classico excitare et inflammare conatur. Scribit enim ad episcopum Taurinensem, in cujus ditione tam perniciosi exempli facinus publice tolerari sciebat, ut scandalum hoc ab Ecclesia sua exterminare et amovere contendat: quod ut ei persuadere possit, nihil intentatum relinquit. Omnia tam Novi quam Veteris Testamenti exempla et loca congerit et excutit. In clericos quoque ipsos, et eorum pellices, quas ipsi uxores falso appellabant, luculenter et graviter, ut res ipsa postulabat, invehitur. Denique, ut uno verbo absolvam, non committit ut castitati patrocinium defuisse videatur.

**Domno CUNIBERTO reverentissimo episcopo,
PETRUS peccator monachus devotae subjectionis
obsequium.**

Haec est verae charitatis et amicitiae regula, ut ita se fratres mutuae dulcedinis amore confoveant, quatenus si quid in utrovis reprehensibile est, alter alteri non abscondat. Illa quippe necessitudo probatur utilis et honesta, quae dum cuncta producit in medium, et quod corrigendum est corrigit, et quod sanum est mutuo puritatis ac sinceritatis amore custodit. Sicque fit ut dum delinquentis culpa corrigitur, coripienti copiosior gratia cumuletur. Inter nonnullos virtutum flores, venerabilis Pater, quibus tuae sanctitatis vernat ingenium, unum mihi,

fateor, valde displicuit: quod nimirum et tunc me in te vehementer invexit, et nunc styli hujus articulum exarare compellit. Permittis enim, ut Ecclesiae tuae clerici, cujuscunque sint ordinis, velut jure matrimonii confoederentur uxoribus. Quod sane quam ecclesiasticae munditiae videatur obscenum, quam canonicae sit auctoritati contrarium, quam certe cunctis sanctorum Patrum sanctionibus odiosum, absit ut tanta quae in te est possit ignorare prudentia. Praesertim cum et ipsi clerici tui, alias quidem satis honesti, et litterarum studiis sint decenter instructi. Qui dum ad me confluerent, tanquam chorus angelicus et velut conspicuus Ecclesiae videbatur enitere senatus.

[DISSERTATIO II.]

CAP. I.

Hortatur labentem disciplinam ecclesiasticam et castitatem sublevare.

Postquam latentem pestis hujus eluvium didici, protinus lux in caliginem, et laetitia mihi vertitur in moerorem, atque ad illud evangelicum illico mens recurrit: «Vae vobis, inquit, Scribae et Pharisaei, qui similes estis sepulcris dealbatis, quae foris apparent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia (Matth. XXV).» Quid est, pater, quod tibi soli vigilas: et his, pro quibus priorem exigendus es rationem, tam inertis securitate dormitas? In aliis certe quibuscunque personis non exigitur fecunditas castitatis, in episcopo autem inutilis esse castitas jure decernitur, quae se sic exhibet sterilem, ut aliam non pariat castitatem. Praesertim cum ipse Deus omnipotens per Isaiam: «Nunquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus?» (Isa. LXVI.) Ubi notandum, quia dum non alias, sed alios parere facio, dicat, virorum potius ac pastorum Ecclesiae foetus expectat. Malus

autem pastor cum eodem propheta potest lugendo cantare: «Non parturivi, et non peperivi, et non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines (Isa. XXIII).» Attende etiam diligenter quod in Levitico legitur: «Omne, inquit, animal, quod vel contritis, vel tunsis, vel sectis ablatisque testiculis est, non offeretis Domino (Levit. XXII).»

Porro si tanto Deus odio habet sterilitatem in animalibus brutis, quae sibi per sacerdotale ministerium offeruntur, quanto magis hanc aspernatur in sacerdotibus, qui sibi sacrificium offerunt? Nimirum, ut sicut illis foetus exigitur carnis, ita sacerdotes in alios propagines germinent sanctitatis. Tunc ergo coram divinis obtutibus tua castitas approbatur, si et in clericos tuos propaginata porrigitur. Porro autem sicut olim Deus omnipotens de cunctis tribubus levitas elegit, ut per legales caeremonias Israeliticam regerent plebem: ita etiam in Novo Testamento clericos sibi, tanquam familiares adscivit, quibus ecclesiasticam committeret dignitatem. Dicit enim S. Moysi: «Applicabis levitas coram tabernaculo foederis, convocata omni multitudine filiorum Israel. Cumque levitae fuerint coram Domino, ponent filii Israel manus suas super eos, et offeret Aaron levitas, munus in conspectu Domini a filiis Israel, ut serviant in ministerio ejus (Num. VIII).» Ubi notandum, quia cum dicit: «Ponent filii Israel manus suas super eos, et offeret Aaron levitas, munus in conspectu Domini a filiis Israel,» evidenter apparet, quia leviticus ordo munus Dei est a populo datum, eique in sacrificium per manum sacerdotis oblatum.

CAP. II.

Clerici cur a populo segregantur.

Quid ergo jam restat, nisi ut ii, qui jam Deo facti sunt sacrificium, et a mundi hujus servilibus sint operibus

liberi, et solis divini famulatus vacent obsequiis mancipati? Ut quid enim a populo segregantur, et munus Deo specialiter fiunt, nisi ut divisam a populo vivendi regulam teneant, et caeremoniis divinae legis jugiter excubantes insistant? Unde et alibi dicit: «Ego tuli levitas a filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israel, eruntque levitae mei (Num. III).» Sed cum lex illa fuerit data per servum, evangelica vero gratia sit collata per Dominum: necesse est, ut aliud tunc a levitis Synagogae, aliud nunc a clericis exigatur Ecclesiae. Illis siquidem pro qualitate temporis permittebantur jura conjugii: istis vero praecipitur, ut a carnalis affectus amplexibus penitus sint remoti. Nam quia sola levitica tribus ad sacerdotale ministerium tunc erat electa, necessaria tunc erat propagatio generis ad conservandum sacerdotale officium dignitatis, sicut in Levitico Dominus: «Virginem, inquit, sacerdos ducet uxorem: viduam, et repudiatam, et sordidam, atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo; ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suae; quia ego Dominus, qui sanctifico eum (Levit. XXI).» Nunc autem quia ex omni populo Christiano passim fit sacerdotale electio, et in promotione clericorum non distinctio generis, sed praerogativa duntaxat exquiritur sanctitatis; cessant jura conjugii, dum praecedentis aboletur censura mandati, sicut Apostolus ad Hebraeos ait: «Reprobatio fit praecedentis mandati propter infirmitatem ejus, et inutilitatem: nihil enim ad perfectum adducit lex (Hebr. VII).» Et paulo post: «Nunc autem Christus tanto melius sortitus est ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est. Nam si illud prius culpa vacasset, non utique secundi locus inquireretur (Hebr. VIII).» Hoc autem propter illos, qui dicunt, quia si sacerdotes nubere peccatum esset, nequaquam hoc in lege veteri Dominus praecepisset. Sed qui hoc dicunt, procul dubio quid canonica decernat auctoritas aut nesciunt, aut se fallaciter ignorare confingunt. Nos plane, quilibet

nimirum apostolicae sedis aeditui, hoc per omnes publice concionamur Ecclesias, ut nemo missas a presbytero, non Evangelium a diacono, non denique Epistolam a subdiacono prorsus audiat, quos misceri feminis non ignorat. Et ne id agere perperam videamur, apponeremus aliquot sententias Patrum, nisi prohiberet epistolare compendium. Sed quia nostris verbis fides non aliter adhibetur, eorum pauca saltem ponenda sunt testimonia, ut per haec quae nunc occurrunt memoriae, colligant quanta valeant, si quaesierint, in ipsis codicibus invenire.

In primis itaque, quid apostolus Jacobus super hoc negotio beato Clementi (Epist. 2) scripserit, audiamus: «Ministri, inquit, altaris, presbyteri, sive diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui ante ordinationem conjugem suam reliquerunt. Quod si post ordinationem ministro contigerit propriae invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina, nec sacrificii portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad Domini corporis portionem accedat, aquam sacerdotum porrigat manibus, ostia forinsecus claudat, minora gerat officia, urceum sane ad salutarem calicem non suggerat.» Aurelius vero Carthaginensis episcopus inter caetera sic ait (conc. Carthag. II, c. 2): «Placuit sacros antistites ac Dei sacerdotes, nec non et levitas, vel qui sacramentis divinis inserviunt, continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter quod a Deo postulant impetrare; ut quod apostoli docuerunt, et ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.» Faustinus etiam episcopus Ecclesiae Pontianae [al., Potentinae] provinciae Piceni, legatus Romanae Ecclesiae dixit (conc. Carth. II, c. 2): «Placet ut episcopus, presbyter et diaconus, et qui sacramenta contrectant, pudicitiae custodes, ab uxoribus se abstineant.» Ab universis episcopis dictum est: «Placet, ut in omnibus et ab omnibus pudicitia custodiatur qui altari serviunt.»

In Carthaginensi quoque concilio iterum dicitur (conc. Carthag. V, c. 5): «Praeterea cum de quorundam clericorum, quamvis lectorum, erga uxores proprias incontinentia referretur; placuit episcopos et presbyteros, et diaconos secundum propria statuta etiam ab uxoribus continere. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio.» In canonibus apostolorum dicitur: «De presbyteris et diaconibus divinarum legum est disciplina, ut incontinentes in officiis talibus positi, omni honore ecclesiastico priventur: nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri.» Idem qui supra, videlicet Carthaginensis episcopus: «Audivimus, inquit, fratres charissimi, praeterea, quod quorundam clericorum, quamvis lectorum, erga uxores proprias incontinentia reservetur; placuit, quod et in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, et diaconi, et presbyteri, sed et episcopi secundum propria statuta etiam ab uxoribus se contineant, ut tanquam non habentes videatur esse. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio.» Caeteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori aetate. Ab universo concilio dictum est: «Quae vestra sanctitas est juste moderata, et sancta, et Deo placita sunt, confirmamus.» Sed, ut valeamus evitare fastidium, sufficiat tantum de solis subdiaconis quid statuatur inducere; ut, eorum mensura diligenter inspecta, de superioribus gradibus nemini liceat dubitare.

In decreto quoque Leonis papae hoc inter caetera reperitur (LEONIS papae ep. 82, ad Anast. Thess., c. 4): «Nam cum extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, et procreationi filiorum studere sit liberum arbitrium; ad exhibendam tamen perfectae continentiae puritatem, nec subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut qui habent sint tanquam non habentes; et qui non habent permaneant singulares.» Quod si in hoc ordine, qui quartus est a

capite, dignum est custodiri, quanto magis a primo, vel secundo, tertiove servandum est, ne aut levitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus existimetur, qui se a voluptate uxoria necdum frenasse detegitur?

Sylvester papa in decreto suo (cap. 8) sic ait: «Nulli autem subdiaconorum ad nuptias transire permittentes, praecipimus ne aliqua hoc praevaricatione praesumpserit.»

In Concilio Nicaeno dicitur (can. apostol. 25): «Innuptis autem, qui ad clerum proveci sunt, praecipimus, ut si voluerint, uxores accipiant; sed lectores, cantoresque tantummodo.» Sed et beatus Gregorius Petro subdiacono mandavit, dicens (GREG. Reg. lib. I. ep. 42): «Ante triennium subdiacones omnium Ecclesiarum Ciliciae prohibiti fuerant, ut more Romanae Ecclesiae, suis uxoribus nullatenus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui usum ejusdem continentiae non invenit, neque castitatem ante proposuit, compellatur a sua uxore separari, atque per hoc, quod absit, deterius cadat. Unde videtur mihi, ut a praesenti die omnibus episcopis dicatur, ut nullum facere subdiaconum praesumant, nisi qui se victurum caste promiserit, quatenus et praeterita, quae per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, et futura caute caveantur. Qui vero post eandem prohibitionem, quae ante triennium facta est, continenter cum suis conjugibus vixerunt, laudandi atque remunerandi sunt, et ut in bono suo permaneant exhortandi. Eos autem qui post prohibitionem factam se a suis uxoribus continere noluerunt, pervenire ad sacrum ordinem nolumus. Quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit probata.»

CAP. III. Clericorum inepta defensio.

Sed cur ego ad coacervandos canones ultra progredior, quandoquidem hos ignorare ipsi etiam nequeunt, qui tumida adversus eos cervice conflagunt? Aliquando cum me Laudensis Ecclesiae tauri pingues armata conspiratione vallarent, ac furioso strepitu vituli multi tumultuantes infrederent (Psal. XXI), tanquam ructum fellis in os meum ovomere, dicentes: «Habemus auctoritatem Triburiensis, si tamen ego nomen teneo, concilii, quae promotis ad ecclesiasticum ordinem ineundi conjugii tribuat facultatem.» Quibus ego respondi: «Concilium, inquam, vestrum, quodcumque vultis, nomen obtineat: sed a me non recipitur, si decretis Romanorum pontificum non concordat.» Aucupantur enim quaedam quasi canonum adulterina sarmenta, eisque praebent auctoritatem, ut authenticam canonum valeant vacuare virtutem. Sed Salomon dicit: «Quia spuria vitulamina non dabunt radices altas (Sap. IV);» distant enim adinventiones hominum a sententiis quae prolatae sunt per Spiritum Sanctum, et qui sacris canonibus repugnare non metuunt, ipsum proculdubio Spiritum, a quo promulgantur, offendunt. Unde Joannes in Apocalypsi: «Si quis, inquit, apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: et si quis diminuerit de verbis libri prophetiae hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitae, et de civitate sancta, et de his quae scripta sunt in libro isto (Apoc. XXII).»

Sed ne quis nos arguat sacrae Scripturae verba ad arbitrium nostrae voluntatis inflectere, asserens nequaquam haec ad sacros canones pertinere: audiat quod Anacletus papa, quintus scilicet a B. Petro, de violatoribus canonum dicat: «Violatores, ait, voluntarie canonum graviter a sanctis Patribus judicantur, et a sancto Spiritu, cujus instinctu ac dono dictati sunt,

damnantur. Quoniam blasphemare Spiritum Sanctum non incongrue videntur, qui contra eosdem sanctos canones, non necessitate compulsi, sed libenter, ut praefixum est, aliquid aut proterve agunt, aut loqui praesumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim praesumptio manifeste unum genus est blasphemantium Spiritum Sanctum: quoniam, ut jam praelibatum est, contra eum agit, cujus jussu et gratia iidem sancti editi sunt canones.»

Cum omnes ergo sancti Patres, qui per Spiritum Sanctum canones condiderunt, de servanda clericorum pudicitia non dissona invicem unanimitate concurrant, quid sperandum eis qui Spiritum sanctum, propriae carnis illecebras adimplendo, blasphemant? Qui nimirum per momentanae libidinis fluxum inexstinguibile combustionis aeternae mercantur incendium. Nunc in luxuriae fetore sordescunt: sed tunc flammis ultricibus traditi, in torrente picis et sulphuris rotabuntur. Nunc aestuanti luxuriae semetipsos exhibent tartarum: tunc in chaos aeternae noctis immersi trucis gehennae perferent sine fine tormentum. Nunc in semetipsis ignem libidinis nutriunt: tunc indeficientis flammam incendii medullis suorum viscerum pascent. Et, o nimis infelices et miseri! servando legem putridae carnis suae, quae vermibus est devoraturis obnoxia, illius jura contemnunt qui de coelo venit, et super angelos regnat. Unde reprobo viro per prophetam Dominus dicit: «Posuisti me post corpus tuum (Ezech. XXIII).» Ac si dicat, Corporis tui libidinem pro lege custodis, et legis meae mandata contemnis. Lex quippe corporis humani divinae legi contraria est. Unde dicit Apostolus: «Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivum me ducentem in lege peccati, quae est in membris meis (Rom. VII).»

Illi ergo Deum post corpus suum ponunt, qui contemnentes divinae legis imperium, suarum obtemperant illecebris voluptatum: et dum laxant frena luxuriae, indictam sibi praevaricantur regulam disciplinae. Ignorantes quia pro uniuscujusque fugaci voluptate concubitus, aeternam negotiantur incendium; ut qui nunc aestuant flamma luxuriae, tunc comburantur igne vindictae. Sed qui petulantis illecebrae volutantur in coeno, quam pestiferae securitatis audacia salutaris Eucharistiae sese ingerunt sacramento, cum Dominus per S. Moysen sacerdotibus dicat: «Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quae consecrata sunt, et quae obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino (Levit. XXII).» Deinde sequitur: «Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur ex his quae sacrificata sunt mihi, donec sanetur (Ibid.).» Quod si illi, qui corporis infirmitate cujuslibet immunditiae patiebatur illuviem, non licebat oblata comedere; quo pacto is qui sponte versatur in contaminatione luxuriae, sacramenta Deo valeat offerre? Unde dicitur in Levitico: «Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo (Levit. XXI).» Deinde sequitur: «Velum non ingrediatur, nec accedat ad altare: quia maculam habet, et contaminare non debet sanctuarium meum (Ibid.).»

CAP. IV.

Continentia sacerdotum et levitarum ministrantium in veteri lege, quanta.

Prudens hic lector attendat quam apte apostolica illa Jacobi sententia, quae superius posita est, cum hac divina lege concordat. Si ergo tunc, quisquis habebat maculam, ingredi sanctuarium non audebat, quisquis se nunc cum mulieribus polluit, ministrare sacris altaribus qua mente praesumit? Cum profecto tabernaculum illud

umbra tantum et instrumentum erat imaginis: «Ecclesia vero, sicut Apostolus ad Timotheum dicit, columna et firmamentum est veritatis (I Tim. III).» Et sicut ad Hebraeos ait: «Umbram habet Lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum (Hebr. X).» In illo tamen veteris legis tabernaculo, sive templo, cum ministrabant levitae, vel sacerdotes, nequaquam suis uxoribus miscebantur. Nam et S. David, sicut in Paralipomenon libro legitur (I Paral. XXIII), viginti quatuor sacerdotum, totidemque levitarum sortes instituit, qui in cultu templi suas vices agerent, ac per caerimoniarum ritus suis temporibus ministrarent. Qui nimirum donec vicis suae tempus explerent, a reddendo conjugali debito penitus continebant. Quod et Lucas evangelista manifeste declarat, qui cum praemisisset quia Zacharias erat de vice Abia, et quia sacerdotio fungeretur in ordine vicis suae ante Deum, non multo post ait: «Factum est, ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suam; moxque subjecit: Post hos autem dies concepit Elisabeth uxor ejus (Luc. I).»

Unde perspicue constat quoniam illius temporis sacerdotes prorsus a reddendo conjugali debito servabantur immunes, donec vicis suae tempus explerent. Imo jugiter morabantur in templo, donec sortis indictae fungebantur officio. Unde S. Moyses ad Aaron ait: «Donec ritus sacrificii compleatur, die ac nocte manebitis in tabernaculo, observantes custodias Domini, ne moriamini (Levit. VIII).» Nunc autem, cum Scriptura praecipiat ut semper oremus, ministri altaris non habent delegatas vices, dum sine ulla temporis intermissione, ministerii sui continuam exhibent servitatem. Praeterea dicit Apostolus: 401 «Vir uxori debitum reddat, et uxor viro. Nolite, inquit, fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi (I Cor. VII).»

Dum ergo conjugale commercium saecularibus tollit orare, qua ratione permittit clericos sacris altaribus ministrare? Quod sane tempus invenient, quo debeant vacare conjugio, qui nunquam ab ecclesiasticae sedulitatis feriantur obsequio? Ad Corinthios namque dicit Apostolus: «Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori (I Cor. VII).» Quisquis ergo divinis mancipatur obsequiis, necesse est ut iis quae Dei sunt sollicitus semper insistat, ne per carnales affectus animum dividat. Sed quomodo valet esse sollicitus ac semper intentus Auctori, cujus cor conglutinatur uxori? «Nescitis, inquit, quoniam corpora vestra membra Christi sunt?» (I Cor. VI.) Et, ut multa praeteream, quae super hoc themate idem dicit Apostolus, ne fastidium generem, illud saltem inferam: «An nescitis, ait, quoniam membra vestra templum est Spiritus sancti qui in vobis est?» (Ibid.) De quo templo alibi dicit: «Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus (I Cor. III).» Si ergo non solum anima, sed et ipsum corpus nostrum, quod videtur et palpatur extrinsecus, templum est procul dubio Spiritus sancti; quomodo is, cui prohibetur carnale commercium, non violat templum Dei, dum semetipsum petulantis luxuriae prostibulum construit; Spiritum sanctum, in quo signatus fuerat, abjicit; et in illius vice spiritum in se libidinis introducit? Et cum idem nobis dicat Apostolus: «Nolite contristare Spiritum sanctum in vobis, in quo signati estis (Ephes. IV);» nonne Spiritum sanctum ad suum contristat interitum, qui eum ex habitaculo sui juris excludit, et ejus hostem, luxuriae videlicet intromittit auctorem? Cur non ad memoriam revocatur, quoniam filii Aaron, Nadab videlicet et Abiu, dum divino altari alienos ignes inferunt, incendio coelitus misso protinus exuruntur? «Arreptis, inquit, Nadab et Abiu filii Aaron thuribulis suis, posuerunt ignem et incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis praeceptum non erat:

egressusque ignis a Domino, devoravit eos, et mortui sunt coram Domino (Levit. X).» Quid est enim alienum ignem Domino sacerdotes offerre, nisi ardore libidinis inflammato sacrosanctis altaribus propinquare.

Et cum Scriptura dicat: «Spiritus nolite extinguere (I Thess. III);» isti, quantum in se, Spiritum sanctum, qui in eis ardere debebat, extinguunt; et alienum ignem offerunt, dum ad altare Domini flamma libidinis aestuante accedunt. Sed repente super eos ignis divini furoris accenditur, quo terribiliter exuruntur, Scriptura testante, quae dicit: «Et nunc ignis adversarios consumit (Hebr. X).» Et certe legitimum est, ut quod sordentes sacris altaribus appropinquant, gladio divinae ultionis intereant, dicente ad S. Moysen Domino: «Docebitis filios Israel, ut caveant immunditiam, et non moriantur in sordibus suis, cum polluerint tabernaculum meum, quod est inter eos (Levit. XV).» Proh pudor! major a filiis Levi servabatur reverentia Synagogae, quam nunc a ministris Christi deferatur Ecclesiae. Illi siquidem sub districti jejunii se castigabant, tabernaculum ingrediendo, censura; isti vero ne castitatis quidem acquiescunt servare munditiam. Dixit enim Dominus ad Aaron: «Vinum et omne quod inebriare potest, non bibetis tu, et filii tui, quando intrabitis tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia praeceptum est sempiternum in generatione vestra, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum (Levit. X).» Sed nunc ministri Ecclesiae, qui Christum habent magistrum, et hunc crucifixum, non perhorrescunt in voluptatum suarum dulcedine vivere, et quocumque pruritus carnis allexerit adhinnire, sicut per Jeremiam Dominus ait: «Saturavi eos, et moechati sunt, et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in feminas emissarii facti sunt. Unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat (Jer. V).» Et iterum: «Propheta namque, et sacerdos polluti sunt, et in domo mea inveni malum eorum, dicit Dominus (Jer.

XXIII).» Sed quia nunc desideriorum suorum jucunditates explendo pascuntur, quid eis pro suavitatis hujus hausta dulcedine rependatur, attendant. «Ecce, inquit, ego cibabo eos absinthio, et potabo eos felle. A prophetis enim Jerusalem est egressa pollutio super omnem terram (Ibid.).» Nam qui nunc perditae vivunt, qui medullas carnalis dulcedinis sugunt, et quodam quasi melle petulantis luxuriae saginantur; dignum est, ut taxato postmodum pretio, felle simul et absinthio debriantur: ut sicut nunc se voluptatum suarum poculis irrigant, ita tunc repletis felle visceribus amarescant. Illud praeterea quam impudentis audaciae praesumptio est, ut nimirum cum non possint ab obscena contagione cessare, nolint tamen a ministerii sui, cui se indignos exhibent, executione quiescere; cum illis Dominus per Isaiam dicat: «Cum veneritis ante conspectum meum, quis quaesivit haec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi (Isa. I).» Per Jeremiam quoque increpans ait: «Ut quid mihi thus de Saba affertis, et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocausta vestra non sunt accepta, et victimae vestrae non placuerunt mihi (Jer. VI).» Sed et per Malachiam: «O sacerdotes, inquit, qui despicitis nomen meum, et dixistis in quo despeximus nomen tuum? offertis super altare meum panem pollutum (Malach. I).» Et paulo post: «Ecce ego projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum (Malach. II).» Rursusque per Isaiam: «Cum extenderitis, ait, manus vestras, avertam oculos meos a vobis: et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam (Isa. I).»

Quod igitur a Deo ipso protestante repellitur, cur imprudenter offertur? Unde et postmodum dicit: «Iniquitates vestrae dividerunt inter vos et Deum vestrum; et peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis, ne exaudiret (Isa. L).»

CAP. V.**Quod clericis intemperantibus melius esset
a sacris ordinibus cessare**

Quanto ergo melius, qui ejusmodi sunt, ut sese nunc a sui ordinis administratione compescerent, quam divini super se furoris gladium provocarent: quantoque modestius, ut recedendo Christi altaribus non servirent, quam haec accedendo polluerent. Pium est enim credere, quia quisquis nunc peccata propria recognoscens, ac deserens, a suo se ministerio humiliter reprimit, in die judicii, eundem, quo se sponte privaverat, ordinem obtinebit. Quod in libro Esdrae significari videtur, ubi sacerdotum genealogia describitur (II Esdr. VII). Ibi quippe sacra narrat historia, quia quidam sacerdotum quaesierunt scripturam genealogiae suae: et quoniam reperire non potuerunt, ejecti sunt de sacerdotio. Illi plane veraciter filii sacerdotum sunt, qui sacerdotaliter vivunt: ii sacerdotalis generis lineam servant, qui vitam suam Deo sacrificium offerunt, ac de sacerdotali se prodire prosapia religiose vivendo testantur. Et dum sanctorum sacerdotum imitantur exempla, quae legunt, tunc in sacris eloquiis sacerdotum se filios recognoscunt. At ii qui carnaliter vivunt, et pravorum sequendo vestigia, quasi de saecularium generatione descendunt, merito de sacerdotum projiciuntur ordine, quorum se per vitam reprobam nequeunt filios invenire.

Et notandum quod illic sequitur: «Dixit Athersatha eis, ut non comederent de sanctis sanctorum, donec surgeret sacerdos Dei doctus, atque perfectus (Ibid.).» In qua nimirum prohibitionem quid aliud per allegoriae mysterium debet intelligi, nisi ut is qui indignus est sacerdotio, a percipiendis se sacramentis, et sacerdotalis ordinis administratione compescat, donec Christus in judicio, qui vere sacerdos est doctus atque perfectus, exurgat. Sicut per Psalmistam dicitur: «Terra tremuit et

quievit, dum exurgeret in iudicio Deus (Psal. LXXV);» ut is cujus terroris instinctu, quilibet lapsus hic sua se dignitate sponte privaverat, eum in iudicio grata vice restituens, ad amissi ordinis culmen attollat, dicens: «Amice, ascende superius, et tunc sit tibi gloria coram simul discumbentibus (Luc. XIV).»

Sed sunt nonnulli, quod praetereundum non est, qui juxta Apostolum (Ephes. IV) desperantes, semetipsos immunditiae tradiderunt: nam continentiam funditus desperantes, a suscepti ordinis administratione se reprimunt, sicque se delinquere velut impune confidunt: ac si servus domino suo dicat: quia quod praecipis implere non valeo, ad hostium tuorum castra transfugio, illisque me ad pugnandum contra te dedititium trado; tanquam possit dominum suum placare, quod fugit; et non possit irritare, quod adversus eum in arma consurgit. Quibus ego constanter, et sine ulla prorsus ambiguitate denuntio, quoniam cassa se ac frivola pollicitatione decipiunt, si non exsequentes officium, officio se exutos esse confidunt. Licet enim a frequentatione, vel executione cesset ordo cujuslibet, vel officium; in ordinato tamen nihilominus permanet ordinis sacramento. Et sicut vir quispiam, et si cesset ab opere conjugali, nullo modo tamen absolvitur copulatione conjugii; ita clericus et si sui ordinis non fungatur officio, ejusdem tamen ordinis non exuitur sacramento.

Cavendum est ergo illis, ne super eos veniat formidolosa illa sententia, qua per Apostolum dicitur: «Impossibile est, inquit, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum coeleste, et participes sunt facti Spiritus sancti: gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque saeculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes (Hebr. VI).» Ita plane videntur agere, ac si Israelitarum quispiam,

volens fornicari cum idolis, dicat: Quia nequeo servare duram ac rigidam Dei legem, ad ritum transibo gentilem; tanquam recedens a lege non sit debitor legi. Et hoc modo quanquam de servata lege non sit praemio dignus, ultioni tamen de contempta non teneatur obnoxius.

Sed audiamus quid talibus divina severitas in Deuteronomio dicat: «Cumque audierit quisquam verba juramenti hujus, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi, et ambulabo in pravitate cordis mei, et assumat ebrius sitientem, et Dominus non ignoscat ei, sed tunc quam maxime furor ejus fumet, et zelus contra hominem illum: et sedeant super eum omnia maledicta, quae scripta sunt in hoc volumine, et deleat nomen ejus sub coelo, et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel juxta maledictiones quae in libro legis hujus ac foederis continentur (Deut. XXIX).» Eat ergo clericus, cui muliebris prohibetur admixtio, praebeat sacrilega venerandis altaribus adversione repudium, ut liber, tanquam emissarius equus in luxuriae prosiliat appetitum. Sed dum a Deo libertatem accipit, atque ab eo, tanquam absolutus abscedit, maledictionis ejus ac suae perditionis laqueos non evadit. Cum Psalmista dicat: «Maledicti qui declinant a mandatis tuis (Psal. CXVIII).» Et per Ezechielem Dominus ait: «Neque cogitatio mentis vestrae fiet, dicentium: Erimus sicut gentes et sicut cognationes terrae, ut colamus ligna et lapides. Vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, et brachio extento, et in furore effuso regnabo super vos, et educam vos de populis, et congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, et subjiciam vos sceptro meo (Ezech. X).»

CAP. VI.

De duobus presbyteris incontinentibus.

Nostra, ut fertur, contigit aetate, quod narro. In Galliarum partibus penes administrationem ac ditionem

cujusdam religiosi abbatis, nomine Benedicti, presbyter habitabat, qui nimirum quanto copia facultatis uberius affluebat, tanto magis religionis et honestatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellice, viduatus, adjecit iterare conjugium. Quid plura? Confoederat sibi; quasi tabularum lege prostibulum, amicorum, atque confinium congregat nuptiali more conventum, epulaturis etiam totius affluentiae providet apparatus. Abbas autem, dum decumberet, jamque felicem propinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum monachos misit, eique tam impudens scelus sub districtae censurae interminatione prohibuit. Ille vero, ut erat conceptae nequitiae stimulatus instinctu, obtemperare non potuit, sed temeritate plectibili, quidquid nuptialis ordo dictabat implevit. Cunctis itaque perstreptentibus locis, ac lasciviae deditis, presbyter tanquam bos ad victimam ductus convivium deserit, thalamos non delectationis, sed perditionis ingreditur: et, o terribilis Deus in consiliis super filios hominum! (Psal. LXV.) repentina morte mulctatur. Uno siquidem eodemque momento, et semen fudit et animam exhalavit. Sic remunerari debuit, qui de sacrario Domini ad exoletum lupanar suinumque volutabrum transire decrevit. Fortassis enim iste, quia sacri altaris non frequentabat accessum, idcirco se impune credidit peccaturum. Sed expertus est quod Apostolus dixerat: «Quia terribile est incidere in manus Dei viventis (Hebr. X).»

Alio quoque tempore, cum papa Stephanus, qui zeli Phinees aemulabatur ardorem (Num. XXV), omnes clericos Romae, qui post interdictum papae Leonis incontinentes exstiterant, de conventu clericorum et choro ecclesiae praecepisset exire, ut quanquam, relictis feminis, per poenitentiae se lamenta corrigerent; tamen quia sancto viro inobedientes fuerant, et de sacrario ad tempus exirent, et celebrandae missae licentiam de caetero non sperarent, juxta canonicam B. Caeciliae trans Tiberim constitutam presbyter habitabat, quod nec

feminam ullo modo acquiescebat abjicere, nec unquam poterat haec statuta, nisi vana prorsus et frivola judicare. Quadam itaque die, dum incolumis, vegetus, ac robustus existeret, vespertinis horis ad quiescendum se in lecto composuit. Sed repentina divinae ultionis animadversione percussus, mane repertus est cadaver exanime. Illico praefatae canonicae religiosus certe conventus duos ad me clericos direxerunt, quid tali facerent mortuo consulentes. Nos si rem rite tenemus, consilium dedimus, ut eum quidem, quia presbyter fuerat, penes ecclesiam sepelirent: sed nullum sibi vel hymnorum, vel psalmodiae officium redderent; quatenus et incestis terror accresceret, et castitatis gloria germinantius pullularet. Et certe dignum videtur, ut mortuus, juxta prophetam, sepulturam possideat asini qui dum viveret humana contempsit lege constringi. Sicut de Joakim filio Josiae rege Juda per Jeremiam dicitur: «Sepultura asini sepelietur putrefactus, et projectus extra portas Jerusalem (Jer. XXII).» Enimvero cui militaris est character impressus, quocumque transfugiat, militiae suae, cui juratus fuerat, secum semper signaculum portat, et quodcumque inusti sibi stigmatis vibicem conspicit, desertorem se militiae, reumque transfugii recognoscit. Sic etiam clericus, cum signaculo Spiritus sancti, quod in die suae consecrationis accepit, probatur ad lupanaria spurca descendere, nec illud de se ulla poterit occasione delere, quanquam et illic illud accipiat signum, de quo in Apocalypsi Joannes ait: «Faciet omnes pusillos et magnos habere characterem bestiae in dextra manu aut in frontibus suis (Apoc. XIII).» Sed quid cum caractere bestiae signo illi, de quo dicitur: «Quia hi, qui erant super montem Sion cum Agno, habebant nomen ejus scriptum in frontibus suis?» (Apoc. XIV.) «Quid enim luci ad tenebras? aut quae societas Christi ad Belial? Qui consensus templo Dei cum idolis?» (II Cor. VI.)

CAP. VII.

Contra pellices clericorum scriptor invehitur.

Interea et vos alloquor, o lepores clericorum, pulpamenta diaboli, projectio paradisi, virus mentium, gladius animarum, aconita bibentium, toxica convivarum, materia peccandi, occasio pereundi. Vos inquam, alloquor gynecaea hostis antiqui, upupae, ululae, noctuae, lupae, sanguisugae, Affer, affer sine cessatione dicentes (Prov. XXX). Venite itaque, audite me, scorta, prostibula, savia, volutabra porcorum pinguium; cubilia spirituum immundorum, nymphe, sirenae, lamiae, diana, et si quid adhuc portenti, si quid prodigii reperitur, nomini vestro competere judicetur. Vos enim estis daemonum victimae ad aeternae mortis succidium destinatae [si non facitis poenitentiam]. Ex vobis enim diabolus, tanquam delicatis dapibus pascitur, vestrae libidinis exuberantia saginatur. «Habitat enim, juxta Scripturam, in secreto calami, et in locis humentibus. Vos estis vasa irae, et furoris Domini, reposita in diem ultionis (Job XL).» Vos tigrides impiae, quarum nesciunt, praeter humanum sanguinem, cruenta ora sitire. Vos harpyiae, quae sacrificium Domini circumvolantes arripitis, eosque, qui Deo oblati fuerant, crudeliter devoratis. Nam et leaenas vos non incongrue dixerim, quae belluarum more, jubas attollitis, et incautos homines ad suae perditionis interitum cruentis amplexibus harpaxatis. Vos sirenae, atque charybides, quae dum suavem deceptionis editis cantum, inevasibile struitis, salo vorante, naufragium. Vos viperae furiosae, quae prae impatientis ardore libidinis Christum, qui caput est clericorum, vestris amatoribus detruncatis. Nam sicut Madianitides olim per phaleratae vestis ornatum ad suum provocabant Israelitarum corda concubitus (Num. XXV), ita vos accurati cultus, sive fucati vultus illecebris infelices homines de sacrosancti altaris ministerio, quo fungebantur, avellit, ut in lubrico vestri amoris glutino suffocetis. Et sicut Madianitides illae a se

pellectis suadebant idola colere, sic et vos istos post signum crucis impressum quodammodo bestiae compellit imaginem adorare. Qui profecto vobiscum simul, nisi forte resipiscunt, illud Apocalypsis elogium non evadunt: «Si quis, inquit, adoraverit bestiam et imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua, et hic biberit de vino irae Dei, quod mixtum est mero in calice irae ipsius, cruciabitur in igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum, et ante conspectum Agni, et fumus tormentorum eorum ascendet in saecula saeculorum, nec habebunt requiem die ac nocte (Apoc. XIV).» Porro autem sicut Adam inter omnia paradisi poma, illud duntaxat quod Deus vetuerat concupivit: sic a vobis ex universa humani generis multitudine illi tantummodo sunt electi, qui penitus ab omni muliebris affectus sunt confoederatione prohibiti. Per vos contra turrem David Damasci facies dimicat, dum antiquus hostis per vos invadere castitatis ecclesiasticae cacumen anhelat. Vos plane non immerito, fatear, dipsades vel cerastes, quae miseris et incautis hominibus sic sanguinem sugitis, ut lethale virus eorum visceribus influatis. Unde ad illarum numerum pertinentes, de quibus Moyses Israelitarum principibus ait: «Cur feminas reservastis? Nonne istae sunt quae deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, et praevaricari fecerunt vos in Domino super peccato Phogor? (Num. XXXI.)» Ecqua enim mentis audacia non perhorrescitis contrectare manus sacrosancto chrismate, vel oleo delibutas, sive etiam evangelicis, vel apostolicis paginis assuetas? Dicit de maligno hoste Scriptura, quia esca ejus electa. Per vos ergo diabolus electam escam devorat, dum sanctiora membra Ecclesiae, suggestionis ac delectationis velut utriusque mole dentibus atterit; et dum vobis jungit eos, in sua viscera quasi trajiciendo convertit.

In plenaria plane synodo sanctae memoriae Leo papa constituit, ut quaecunque damnabiles feminae intra

Romana moenia reperirentur presbyteris prostitutae, extunc et deinceps Lateranensi palatio adjudicarentur ancillae. Quod videlicet salutare statutum aequitatis justitiaeque plenissimum, nos etiam per omnes Ecclesias propagandum esse decernimus: quatenus percepto prius apostolicae sedis edicto, unusquisque episcopus Ecclesiae suae vindicet famulas, quas in sua parochia deprehenderit sacrilega presbyteris admistione substratas. Aequitatis scilicet jure, ut quae sacris altaribus rapuisse servorum Dei convincuntur obsequium, ipsae hoc saltem episcopo per diminuti capitis sui suppleant famulatum. Sed quid ego loquens vobis ultra progrediar? potius ipse Deus omnipotens quid vobis per Jeremiam loquatur, attendite: «Audite, inquit, mulieres, verbum Domini, et assumant aures vestrae sermonem oris mei: docete filias vestras lamentum, et unaquaeque proximam suam planctum, quia ascendit mors per fenestras vestras, ingressa est domos vestras, dispergere parvulos de foris, juvenes de plateis. Et cadet morticinum hominis, quasi stercus, super faciem regionis, et quasi foenum post tergum metentis, et non est qui colligat (Jer. IX).» Imo audiat unaquaeque quid sibi per eundem prophetam idem Dominus singulariter dicat: «Quia oblita es mei, et confisa es in mendacio, et ego nudavi femora tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia tua, adulteria tua, et hinnitus tuus, scelus fornicationis tuae super colles, in agro vidi abominationes tuas (Jer. XIII).» Timeat itaque, et medullitus contremiscat, ne super eam illa maledictio veniat, quam immundis mulieribus per S. Moysen Deus iniquitatis ultor intentat: «His, inquit, maledictionibus subjacebis: Det te Deus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo; putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquae maledictae in ventrem tuum, et utero tumescente putrescat femur (Num. V).» Perpendat etiam, quia haec delectatio carnis, qua nunc fruitur, illam sibi parit amaritudinem, de qua in Apocalypsi Joannes ait:

«Quia hi, qui missi sunt in stagnum ignis ardentis, commanducaverunt linguas suas prae dolore, et blasphemaverunt Deum coeli et terrae in doloribus et vulneribus suis (Apoc. XVI).» Sed ego dum productionis styli laciniam fugio, velut ex magno animositatis gurgite vix tenuem scintillam in jumentorum austri armenta distillo.

Postremo tamen audite me, muscipulae clericorum, si, quod vobis clausum est, regnum vultis recuperare coelorum, repudiate quantocius detestanda consortia, et sub dignae satisfactionis ac poenitentiae vos reprimate disciplina. Veniat inter vos sancta discordia, quae suscitet et accendat in vobis salutaris odii fomitem; et odiosam Deo violet charitatem. Nolite vasa Deo sacrata in vasa contumeliae vertere. Nolite haec exemplo Baltassar usui vestrae delectationis aptare (Dan. V), ne repente zelus Dei super vos in iracundiae se furore succendat, et vibratus indignationis suae gladius utrumque confodiat. Novi certe presbyterum, qui pellici suae morienti ac poenitudinem flagitanti districte prohibuit, seseque pro ea poenitentiae debita soluturum absolute spondit. Illa utpote sacerdoti et litteris erudito homini facile credidit, sicque se in tartarum cum massa plumbea, quam Zacharias propheta testatur (Zach. V), immersit. Subdolos ergo deceptores, tanquam serpentinum virus abjicite, et vos velut e cruentis leonum dentibus erui festinate

Nec vos terreat, quod forte, non dicam fidei, sed perfidiae vos annulus subarrhavit: quod rata et monimenta dotalia notarius quasi matrimonii jure conscripsit; quod juramentum ad confirmandam quodammodo conjugii copulam utrinque processit. Totum hoc, quod videlicet apud alios est conjugii firmamentum, inter vos vanum judicatur et frivolum. Nam cum Scriptura dicat: «A Deo datur viro uxor (Prov. XIX);» et Dominus in Evangelio: «Omnis arbor, quam non plantavit Pater meus

coelestis, eradicabitur (Matth. XV);» nullo stabilitatis nititur fundamento quod omnipotentis Dei reluctatur imperio. In vos quippe redundat, quod Isaias propheta denuntiat: Pro eo, inquit, quod elevatae sunt filiae Sion, et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant, et plaudebant, ambulabant pedibus suis, et composito gradu incedebant, decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, et Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mitras, et discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfactoriola, et inaures, et annulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et pallia, et linteamina, et acus, et specula, et sindones, et vittas, et theristra: et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, et pro crispanti crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicium; pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in praelio (Isa. III). Unde ne vos cum viris, quos pulcherrimos arbitramini, divini furoris gladio corruatis, extenta colla deponite, oculorum nutus et plausus abjicite, eique vos, qui ultor est criminum, humiliter subjugate. Porro si ad Deum vultis incunctanti fide recurrere, plenam vobis paratus est veniam indulgere: cum fornicanti cuilibet animae per prophetam dicat: «Si recedens mulier duxit virum alterum, nunquid vir ejus revertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta, et contaminata deputabitur mulier illa: Tu autem contaminata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus (Jer. III).» Felix tale commercium, quia cum impudicos clericos a vestra copulatione divellit, plaudentibus angelis coelestis sponsi thalamos introitis. «Gaudium est» enim «eis super peccatore poenitentiam agente (Luc. XV).» Et per prophetam: «Revertimini ad me, et ego revertar ad vos, dicit Dominus (Malach. III).»

CAP. VIII.

Quod is culpandus sit, qui negligit emendare quod potest.

Sed ut ad eum, cui coeptus est, styli currentis reflectatur articulus, cum apostolica sit illa sententia qua dicitur: «Quia non modo talia facientibus, sed et consentientibus par poena debetur (Rom. I);» valde tibi cavendum est, venerabilis pater, qui quamvis temetipsum praebeas vernantis pudicitiae candore conspicuum, permittis tamen, ut in clero tuo, tanquam cruenta illa Jezabel, obtineat luxuria principatum; de qua nimirum angelo Thyatirae Ecclesiae dicitur: «Habeo adversum te pauca: quod permittis mulierem Jezabel, quae se dicit prophetam, docere, et seducis servos meos fornicari (Apoc. II).» Authentica certe est illa sententia, qua dicitur: «Facti culpam habet, qui quod potest negligit emendare.» Quid enim profuit Heli, quia in luxuriam ipse non corruit, sed fornicantes filios paterna quidem pietate, non autem sacerdotali auctoritate corripuit? (I Reg. II.) Lege, pater, epistolam, quam de episcoporum incontinentia piae memoriae Nicolao papae direximus, et quidquid illic hujusmodi repereris scriptum, ad te nihilominus intellige destinatum. Verumtamen age, quaeso, si videres monachum fornicantem, nonne protinus stomacho nauseante screares, coelum terramque vociferando confunderes, exurendum praeterea a flammis ultricibus inclamares? Et tamen liquido novimus, quia non diversam poenitentiae mensuram monacho atque diacono canonica praefigit auctoritas.

Cum ergo una peccati sit in utroque mensura, cur habeatur in peccatore diversitas, ut videlicet hunc aequanimiter toleremus, imo etiam sibimet amicabiliter applaudamus, illum vero dignum suspendio judicemus? An personam accipimus, et contra legis edictum diversum in sacco pondus habemus? «Non habebis, inquit S.

Moyses, in sacco diversa pondera, majus et minus: nec erit in domo tua modius major et minor (Deut. XXV).» An et adversus Evangelium facimus, culicem liquantes et camelum glutientes? (Matth. XXIII.) Nempe quanto major est presbyter monacho in dignitatis ecclesiasticae privilegio, tanto deterior est in peccato. Nam cum monachis de populo nil pertineat, sacerdotibus jussum est populi peccata portare. Sicut Moyses ad Aaron dicit: «Cur non comedistis hostiam in loco sancto, qui sanctorum est, et data est vobis, ut portetis iniquitatem multitudinis, et rogetis pro ea in conspectu Domini?» (Levit. X.) Sane quomodo nunc aliena possunt peccata portare, quoniam oculi semper intendunt ad uteros tumentes et pueros vagientes?

Sed quia nonnulli eorum sunt, qui dum mala committunt, etiam viperini dogmatis haec assertione defendunt, non ignorent, quoniam damnabilis haereseos laqueis innectuntur. Qui nimirum dum corruunt, impudici; dum defendere nituntur, merito judicantur haeretici. Unde et clerici uxorati Nicolaitae vocantur, quoniam a quodam Nicolao, qui hanc dogmatizavit haeresim, hujusmodi vocabulum sortiuntur. Sed nunc accedit, ut hoc insigne vocabulum novum, si praevalent, accipiat incrementum: ut qui hactenus dicti sunt Nicolaitae, amodo vocentur et Cadaloitae. Sperant enim, quia si Cadalous, qui ad hoc gehennaliter aestuat, universali Ecclesiae Antichristi vice praesederit, ad eorum votum luxuriae frena laxabit. Super quo nimirum etiam mihi idem ejus fautores insultant, eumque non esse mortuum juxta cujusdam a me facti versiculi prophetiam exprobrantes, obtrectant. Dixeram enim inter caetera: Non ego te fallo, coepto morieris in anno. Sed ut me comprobent non fuisse mentitum, audiant admirabilem divinae dispositionis eventum. Cadalous siquidem ipso festivitatis die sanctorum apostolorum Simonis et Judae, quasi in papam, Deo reprobante ac repellente, fuit electus, eodemque

vertente anno, in praedictorum apostolorum vigiliis, ab omnibus Teutonicis et Italicis episcopis, ac metropolitanis, qui cum rege tunc aderant, damnatus est et depositus. Quamobrem, juxta Ezechielem prophetam, fimum boum pro stercorebus humanis Deus sibi quodammodo contulit, dum carnis interitum honoris ruina mutavit (Ezech. IV). Tunc quippe mortuus est in honore, cum honos synodali iudicio perdidit dignitatem. Nunc autem non dicam biothanatus, sed potius millemortuus toto terrarum orbe deridetur, exploditur, maledicatur, anathematizatur.

Audiant igitur hoc insultores mei, et dum divinae dispensationis perspexerint ordinem, me mendacii non accusent. Tu autem, vir Domini, gladium Phinees zelo fervidus arripe, ut Israelitam cum Cozbin Madianitide coeuntem acuto valeas pugione transfodere (Num. XXV). Cum Samuele quoque te in ultionis spiritum constanter accinge, et ad confusionem Saul, Agag pinguissimum in frustra concide (I Reg. XV). Elias etiam tibi productum de pharetra Domini gladium porrigat, et de sacerdotibus ac prophetis Baal, ductis ad torrentem Cison, ne quidem unus evadat (III Reg. XVIII). Nam et S. Moyses, quia pro amore Israelitae cujusdam, percussum sabulo abscondit Aegyptium (Exod. II), totius Israel obtinere meruit principatum. Atque ut illam magis victoriam memoremus, quae ad castitatis pertinet sacramentum, S. David quia ducenta praepudia Philistinorum fervidus bellator abscidit, protinus in conjugium Michol filiam Saul regis accepit (I Reg. XVIII). Nam quia Saul centum tantummodo petiit, sed ducenta genero deferente suscepit; ille regi Israel praepudia geminata comportat, qui Deo non solum corporis, sed et cordis pudicitiam immolat. Adonias filius Aggith, quia illicitum petiit, Bersabee interveniente, conjugium, Salomone promulgante iudicium, fuso cruore purgavit incestum (III Reg. II).

Memento itaque, quod tibi idem Salomon dicit: «Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum animam tuam. Illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus tuis. Fac ergo quod dico tibi, fili mi, et te metipsum libera, quia incidisti in manus proximi tui: discurre, festina, suscita animum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae (Prov. VI).» Tunc enim apud amicum tuum propriis illaqueatus es verbis, cum te Dei populum regere promisisti. Nec illud obliviscaris, quod per Jeremiam dicitur: «Maledictus homo, qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII).» Ille quippe gladium compescit a sanguine, qui peccata delinquentium negligit vindicare. Sed ne forte timeas pro castris pudicitiae stare, et contra frementes luxuriae cuneos castitatis arma corripere, audi quid tibi per Ezechielem vox divina promittat: «Ecce, inquit, dedi faciem tuam valentiorum faciebus eorum, et frontem tuam duriorum frontibus eorum, ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam: ne timeas neque metuas a facie eorum (Ezech. III).» Per Salomonem quoque tibi dicitur: «Ne paveas repentino terrore irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet pedem tuum, ne capiaris (Prov. III).» Et iterum: «Omnis sermo Dei ignitus clypeus est sperantibus in se (Prov. XXX).» Quod si impossibilitatem fortassis opponis, et sicut mihi in os dixeras, ad hoc te sufficere posse diffidis, audi quid tibi per eundem Salomonem Sapientia vera respondeat: «Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris, vires non suppetunt; qui inspector est cordis, ipse intelligit, et observatorem animae tuae nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua (Prov. XXIV).»

Sic ergo te, venerande pater, in hoc castitatis, libidinisque congressu constanter accinge. Sic vibrato spiritus gladio grassanti in Ecclesia tua luxuriae lethale vulnus inflige, ut manubias ac spolia de manu cruenti

praedonis strenuus valeas bellator eripere, et ad ipsum castitatis auctorem peractae victoriae merearis insignia reportare.

**DISSERTATIO TERTIA.
CONTRA CLERICOS INTEMPERANTES.
Ad Adelaidem Subalpinorum ducissam.**

ARGUMENTUM.

Qua de causa scripserat ad Taurinensem episcopum, scribit nunc ad Adelaidem principem feminam, quae Subalpinorum gentes et Sabaudiae regionem, marito mortuo, administrabat: nimirum, ut clericorum in sua ditione degentium libidinem coerceat, pellicesque eos habere nequaquam patiatur; justitiam quoque et pietatem in ecclesias, praesertim in monasterium Fructuariense, cujus laudes fuse enarrat, plurimum ei commendat.

**ADELAIDI excellentissimae duci, PETRUS
peccator monachus orationis instantiam.**

Quidquid de castitatis injuria, quam eadem regina virtutum a clericis patitur, venerabili Taurinensi episcopo scripsi, tibi scribendum ante decreveram, nisi eorundem clericorum insuggillantium calumniam formidassem. Expostularent enim, ac dicerent: Ecce, quam impie, quam inhumane parat nos iste confundere, qui non cum episcopis, non cum ecclesiasticis viris super nostro negotio caute vult ac modeste disserere; sed quod in sacrario tractandum erat, non veretur feminis publicare. Hoc itaque metuens, personam mutavi: et quod tibi conceperam, illi potius destinavi. Ille tamen unius Ecclesiae cathedram tenet: in ditione vero tua, quae in duorum regnorum, Italiae scilicet et Burgundiae,

porrigitur non breve confinium, plures episcopantur
antistites. Ideoque non indignum videbatur, ut tibi
potissimum de clericorum incontinentia scriberem, cui
videlicet ad corrigendum idoneam sentio non deesse
virtutem. Praesertim quod ad laudem Dei dixerim, cum
virile robur femineo regnet in pectore: et ditior sis bona
voluntate quam terrena potestate. Unde quia, juxta
poetae gentilis eloquium,

*Opus est huic tutore, quem defensorem paro;
hortor et peto, ut tu domno jungaris episcopo; quatenus
mutuae virtutis fulti munimine, furentis in Christum
luxuriae valeatis aciem debellare.*

[DISSERTATIO III.]

CAP. I.

Hortatur Adelaidem, clericorum incontinentium libidinem coercere.

Sed dum vos confoederare ad praelium contra
diabolum studeo, illud mihi bellum in memoriam
revocatur, quod Debhora prophetes uxor Lapidoth, cum
Barac filio Abinoem habuisse contra Sisaram ducem
exercitus reperitur. De illa quippe legitur: «Quia
judicabat populum, ascendebantque ad eam filii Israel in
omne iudicium (Judic. IV).» Ad hujus exemplum tu quoque
sine virili regis auxilio regni pondus sustines: et ad te
confluunt qui litibus suis imponere legalis sententiae
calculum concupiscunt. Sed satage, ut sicut illa, et tu
quoque habites sub palma, inter Rama et Bethel. Rama
siquidem interpretatur, excelsa; Bethel, domus Dei.
Habita ergo et tu sub palma, semperque super te crucis
Christi contemplare victoriam: sede etiam inter Rama et
Bethel, ut non solo, hoc est terrenis, inhaereas: sed cum
apostolis in coenaculo, et cum Anna sancta vidua
converseris semper in templo. De qua dicit evangelista;

«Quia non discedebat de templo, jejuniis et orationibus serviens nocte ac die (Luc. II).» Et quia Debbora interpretatur apis, tu quoque mellifica, et divinae laudis dulcedinem in tuis labiis jugiter versa. «Quam dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, super mel et favum ori meo (Psal. CXVIII).»

Certe, ut multa praeteream, tanquam ex quodam mellis favo visa est mihi haec stilla defluere, cum hoc verae humilitatis verbum de tuo contigit ore prodire: Quid mirum, pater, si Deus omnipotens mihi vilissimae ancillae suae quantulamcunque conferre dignatus est inter homines potestatem, qui contemptibili cuilibet herbae mirabilem aliquando praebet inesse virtutem? Ostendisti ergo te apem, dum favi distillas ex ore dulcedinem, sicut scriptum est: «Quia de ore prudentis procedit mel, dulcedo mellis sub lingua ejus, favus distillans labia ejus (Gen. III).» Sisara vero, exclusio gaudii interpretatur, quod profecto vocabulum inimico humani generis aptissime congruit, qui primum hominem a paradisi gaudio, quo fruebatur, exclusit. Sed quia non est hujus temporis immorari in enodandis allegoriae mysteriis, dixit Debbora ad Barac: «Praecepit tibi Dominus Deus Israel, vade, et deduc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthalim, et de filiis Zabulon; ego autem adducam ad te in locum torrentis Cison Sisaram principem exercitus Jabin, et currus ejus, atque omnem multitudinem, et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Barac: Si veneris mecum, vadam: si nolueris venire, non pergam. Quae dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice tibi victoria non reputabitur: quia in manu mulieris tradetur Sisara (Judic. IV).» Quae nimirum nuda historiae verba succincte transcurramus, ne si figuras exponendo diutius immoremur, taedium legentibus ingeramus. Hoc tantum ex his dixisse sufficiat, quia Barac coruscatio interpretatur. Coruscatio vero habet quidem lucem, sed

non diutius permanentem; mox enim ut incipit, desinit. Ita sunt nonnulli rectores Ecclesiarum, qui quodammodo tunc coruscare incipiunt, cum ad corrigenda mala subjectorum, quasi zelo se ultionis accendunt: sed protinus extinguuntur, quia qualibet adversitate fracti, vel torpore desidiaie resoluti, cito deficiunt. Unde et ille Barac desidis ac resoluti pastoris figuram gerens, aiebat ad Debboram: «Si veneris mecum, vadam: si nolueris venire, non pergam.»

Quapropter sicut vir ille cum femina, Barac videlicet cum Debbora, mutuis se fulciantes auxiliis, contra Sisaram praelium susceperunt, eumque cum suis agminibus, et nongentis falcatis curribus funditus debellarunt; ita et vos, tu scilicet et Taurinensis episcopus, contra Sisaram, luxuriaie ducem, arma corripite: eumque in filios Israel, hoc est in clericos Ecclesiae, dominantem, mucrone pudicitiae jugulate; quatenus et episcopus, imo omnes episcopi, qui in administrationis tuae finibus commorantur, sacerdotali clericos disciplina coerceant, et tu in feminas vigorem terrenae potestatis extendas. Tres quippe tantummodo feminas Deus novit: quae his plures sunt, in ejus adhuc notitiam non venerunt. Novit enim virgines cum Maria, viduas cum Anna, conjuges cum Susanna.

CAP. II.

Quod concubinae a templis sint arcendae.

Illorum vero clericorum feminas, qui matrimonia nequeunt legali jure contrahere, non conjuges, sed concubinas potius, sive prostibula congrue possumus appellare; ideoque quia a Deo non merentur agnosci, de templo Dei merito censentur excludi. Nam, si soror Aaron Maria, quae S. Moysi levi sermone detraxit, mox lepra perfunditur, septemque diebus a tabernaculo removetur (Num. XII), quo jure istae ingredi permittentur Ecclesiam,

quae eidem Ecclesiae sordes libidinis inferunt, vasa Domini in proprios usus asciscunt: et, ut apertius loquar, ministros altaris propriae luxuriae ministrare compellunt?

Age ergo, esto virago Domini: et quasi Debbora cum Barac, hoc est, conjunctis simul episcopis, Sisaram ad interneccionem usque perseguere. Et sicut Jahel uxor Haber, tabernaculi sui clavum super Sisarae cerebrum posuit, malleoque percussit, et tempus utrumque transfixit, ita tu signo crucis diaboli verticem transfode, auctoremque luxuriae, qui clericos a coelestibus gaudiis excludit, elide. Talis enim victoria Deum valde laetificat, qui aliquando per feminas gloriosior laude triumphat. Judith quippe continentiae vidualis exemplum, dum deauratos ostroque nitentes Holofernus thalamos spreuit, fortioribus armis in mente praecineta, etiam caput ebrium audenter, impresso pugione, truncavit (Judith. XIII). Quae etiam, ut hanc meruisset a Domino percipere fortitudinem, diffidentem ac timidum antea corripuerat sacerdotem, Oziam scilicet, qui Deo quinque dierum praefixerat terminum, ea qua dignus erat austeritate redarguit, dicens: «Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationi Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei?» (Judith. VIII.) Esther dum pro salute populi sui morti se viriliter objicit, Aman Israelitarum sanguinem avide sitientem suspendio interire compellit (Esther VIII). Mulier sapiens, quae degebat in Abela, caput Sebae filii Bochri, ad Joab militiae principem projecit abscissum: et sic imminens obsidionis avertit a civitate periculum (II Reg. XX). Altera mulier in Thebes fragmen molae de propugnaculo turris immersit, et Abimelech fortiter oppugnantis caput, cerebrumque simul obrivit (Judic. IX). Abigail uxor Nabal a domo sua caedis interitum removet, dum viri sui contemnendo stultitiam, irascenti S. David xenium praebet (II Reg. XI; I Reg. XXV). Tu quoque a domo tua et

ab his quibus praeemines regionibus, gladium poteris divini furoris avertere, si etiam episcopis negligentibus, luxuriam in ipsa ecclesiastici culminis arce subnixam, elaboraveris expugnare. Hoc enim videtur fieri nunc in finibus Christianorum, quod factum legitur in segetibus Philisthinorum. Nam sicut vetus narrat Historia: «Cepit Samson trecentas vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, et faces ligavit in medio: quas igne succendens dimisit, ut huc illucque discurrerent; quae statim perrexerunt in segetes Philisthinorum. Quibus succensis, confortatae jam fruges et adhuc stantes in stipula, concrematae sunt in tantum, ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret (Judic. XV.)»

CAP. III.

Quod haeretici, ac mali sacerdotes vulpibus sint similes.

Haec plane historia, licet principaliter designat haereticos, qui quasi trecentenario numero continentur, quia sanctae Trinitatis fidem verbotenus confitentur; sed dum sub velamento orthodoxae fidei in prima sermonis sui fronte se palliant, ignem pravae doctrinae in posterioribus, quo fruges omnium bonorum operum exurantur, occultant. Quamvis, inquam, per has vulpes designentur haeretici, his tamen incontinentes clerici cum suis pellicibus possunt non inconvenienter aptari: qui quasi solutis pedibus gradiuntur, dum honestatis aliquando speciem simulate praetendunt. Sed cum accensis facibus combinantur in caudis: quia quasi postposito, et, in quantum valent, occulto igne impudici conglutinantur amoris. Hae itaque vulpeculae, igne interveniente, conjunctae, et libidinis facibus combinatae, omnia Philisthinorum sata consumunt; quia spiritales fructus Ecclesiae destruunt, et quantum ad se, bona opera fidelis populi, divinae indignationis igne succendunt, de quo igne mystice per Psalmistam dicitur:

«Tradidit grandini jumenta eorum, et possessiones eorum igni (Psal. LXXVII).» Quoniam sicut boni sacerdotes Deo quorumlibet fidelium oblationes et vota commendant; ita plerumque qui sacris altaribus indigni sunt, horribiliter gravant. Quod autem mali sacerdotes vulpibus comparentur, Ezechiel quoque propheta testatur, dicens: «Quasi vulpes in desertis prophetae tui erant, Israel (Ezech. XIII).» Et de clericis quidem interim ista sufficiant.

De ecclesiis autem, quae tibi adjacent, admonerem, ne more pravorum quorumlibet divitum, earum bona minueres; sed cum te praesente, plures nobiscum colloquerentur episcopi monasteriorumque rectores: nullus eorum fuit, qui vel a te, vel a tuis procuratoribus ullam sibi molestiam conquereretur inferri, praeter Augustensem duntaxat episcopum: qui tamen non a te sibi de suis aliquid imminutum, sed conquestus est potius Ecclesiae suae nihil ex tua liberalitate collatum. Felix, inquam, dives hoc tempore, cui suppare convicanei hoc solum valent crimen inferre. In Fructuariensi certe monasterio, ubi per decem fere dies hospitium tenui, quam humanus quamque suavis tuus principatus esset Ecclesiis, evidenter agnovi: ubi nimirum ita securi sub tuae protectionis umbraculo, Deo deserviunt fratres, ac si sub maternis alis pulli confoveantur implumes. Et quam convenienter illi loco Fructuariae est nomen impositum, quod non humani sensus industria, sed divina credimus dispositione provisum.

Nam quia Ephraim interpretatur fecunditas; ille procul dubio mons est Ephraim, ubi nimirum veri Israelitae consistunt. Qui dum arva mentium assiduis sacrae Scripturae sententiis, quasi quibusdam ligonibus excolunt, uberes illic spiritualium segetum proventus erumpunt, qui coelestibus horreis angelitus inferantur. Ille, inquam, vere mons est Ephraim, ubi robur exercitus, ubi fortium cuneus bellatorum. Ibi contra diabolum

assidue geritur infoederabile bellum, et cominus in arma concreditur, hinc agmen Israelitarum, illinc exercitus Chaldaeorum. Illic Agag pinguissimus per manum sobrietatis in frustra conciditur (I Reg. XV); et Eglon rex Moab transfixo femore, castitatis gladio trucidatur (Judic. III). Qui Eglon interpretatur vitulus moeroris, ut victimam significet perditionis. Illic Madianitarum reges, Zebec et Salmana, veri Gedeonis gladio perimuntur (Judic. VIII); illic in Goliath, superbiae caput abscinditur (I Reg. XVII); in Saul inobedientia reprobatur (I Reg. XV); in Achitofel fraus cum omni sacrilega duplicitate suspenditur (II Reg. XVII); in Achan filio Charmi, super avaritiam ingens lapidum congeries cumulatur (Jos. VII). Ibi Jesus, non ille Benun, veraciter Amorrhaeorum superat reges, suosque milites facit eorum calcare cervices (Jos. XI). Illic plane Beseleel de lignis setim, qui putrescere nesciunt, Deo Israel arcam fabricat, tabernaculum construit, aureum cum septem lucernis caudelabrum erigit; mystica quoque auro, gemmisque nitentia sacerdotum ornamenta componit (Exod. XXXIII). Ibi Salomon templum Domino ex lapidibus pretiosis aedificat, tantumque latomis et coementariis silentium imperat, ut non ibi malleum, non securim, non ferramentum aliquod tinnire permittat (III Reg. VI). Ibi Zorobabel filius Salathiel, et Josue filius Josedech, cum caetera multitudine virtutum armis accincti, sic Hierusalem muros instaurant, ut tamen adversus hostium cuneos opus impedire volentium, pugnare non desinant. Utrobique igitur solerter intenti, utrobique parati, dum una manus exercetur ad murum, altera vibratum tenet jugiter gladium: et dum hinc aedificii structura perficitur, illinc ingruentium hostium barbaries propulsatur (I Esdr. III; II Esdr. IV).

Et quid amplius eloquar? Nisi quia illa est officina fabrilis, in qua mulieris evangelicae (Luc. XV) drachma quotidie malleis disciplinae regularis extunditur, et sic ad sui Conditoris imaginem (Gen. I), ad quam principio

condita fuerat, reformatur. Et revera illic mundanae machinae faber, cui videlicet, evangelista Marco testante, dicebat: «Unde huic haec omnia, et quae est sapientia quae data est illi, et virtutes tales, quae per manus ejus efficiuntur? Nonne iste est fabri filius et Mariae, frater Jacobi, et Joseph, et Judae, et Simonis?» (Marc. VI.) Ille, inquam, fabri filius, qui et ipse nihilominus faber, illic propriis manibus agit folles, servos scilicet suos, rerum temporalium mole penitus vacuos, et ab omni terreni amoris humore siccatos. De quo fabro per Isaiam divina vox ait: «Ecce ego creavi fabrum sufflantem in ignem prunas, et proferentem vas in opus suum (Isai LIV).» Unde et Jeremias: «Omnes, inquit, isti principes declinant, ambulantes fraudulentem: aes et ferrum, universi corrupti sunt; defecit sufflatorium; in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiae enim eorum non sunt consumptae: argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos (Jer. VI).»

Per hos itaque vim Spiritus sancti efflat, ut eorum verbis, vel exemplis in amore Conditoris sui frigida corda fervescant. Illic plane Jesus saepe ad discipulos suos januis clausis ingreditur (Luc. XXIV; Joan. XX): quibus non modo per salutationem pacis praebet alloquium, sed etiam per insufflationem sancti Spiritus influit sacramentum. In illo coenaculo Pascha quotidie cum eisdem discipulis celebrat: et dum virtutem mystici sermonis eructat, eos ad ardorem suae dilectionis inflamat. Operae pretium est cernere, quomodo examen apum Domini per alvearium suum jugiter huc illucque discurrant, ac diversis officiis occupatae, quod illis injunctum est, certatim implere contendant. Onera siquidem diversa comportant, mella constipant, illudque nectar includunt, unde lavi miri dulcoris, et gratiae summi Regis ferculis apponantur. Illic in conspectu S. David regis Israel sacerdotes, et levitae, simul et Nathinaei, nablis,

tubis, cinaris, et citharis, cunctisque musicorum generibus concrepant (I Par. XV), ac mystici carminis organa modulantes, excubiarum suarum vices alternant, dicentes: «Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia ejus (Psal. CV).» Omnipotentem Deum precor, o Fructuaria, ut ante me de vinculo carnis hujus absolvat, quam te ab eo in quo te vidi, religionis statu dejectam, veraciter audire permittat.

De caetero, venerabilis soror, contende semper de bonis ad meliora conscendere: et sicut per Apostolum prohiberis in incerto divitiarum sperare; (I Tim. VI) ita etiam noli ex divinae clementiae pietate diffidere. Et quia te novi de iterata conjugii geminatione suspectam; tentatus a Sadducaeis Dominus de muliere, quae septem fuerat fratribus nupta, cui foret illorum in resurrectione prae ceteris judicanda, sic respondit: «In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in coelo (Matth. XXII; Luc. XX).» Nam, si multivirae ad regnum Dei nullatenus pertinerent, nequaquam hic Veritas responderet: Erunt sicut angeli in coelo; sed potius diceret: Quia erunt sicut maligni spiritus in inferno. In hoc itaque Salvatoris verbo manifeste colligitur, quia si religiosa duntaxat vita non desit, a regno coelorum frequentati conjugii pluralitas non excludit. Jesus enim talis est sponsus, ut quamcunque suae charitatis ulnis amplectitur, protinus in ea floridae castitatis munditia reparatur. Et haec loquor, non ut adhibeam multinubis adhuc futuris audaciam; sed, ut jam factis, spei, vel poenitentiae non subtraham medicinam.

CAP. IV.

Quod zelus ac pietas in iudice moderate esse debeant.

Esto circa delinquentes quadam librati examinis arte discreta; ut nec ad vindictam praecipitanter inferveas,

nec ad parcendum sis omnino remissa; quatenus nec ad ulciscendum immoderatus te zelus accendat, nec nimia pietas ab exercendae te disciplinae vigore cohibeat. Sane quia mox, ut infertur injuria, perturbatur animus, vix rectum illico valet promulgare iudicium. Sicut enim intuentis visum aqua, dum quiescit, admittit; si turbatur, obtundit; sic humanus animus in ipso perturbationis articulo inoffensam recti iudicii regulam, et lineam non attendit. Unde necesse est, ut in posterum sententia differatur, quatenus, aequata justitiae lance, iudicium, quod perturbata nequiverat, mens quieta suspendat. In quo plane non minimum ad aedificationem pertinet intueri, rex S. David quam quietus, quam gravis in promulgatione iudicii fuerit, et discretus. Qui nimirum Joab et Semei se graviter offendentes, donec vixit, et in eo ira, vel furor locum habere potuit, aequanimiter toleravit; cum vero jam propinquaret ad obitum, et nullis olim sopitae iracundiae stimulis urgeretur, praecepit filio, ut post mortem suam in illos vindicaret: tunc videlicet cum eum humanis jam rebus exemptum, offendentium poena delectare non posset. «Tu, inquit, nosti, quae fecerit mihi Joab filius Sarviae: quae fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, et Amasae filio Jether, quos occidit, et effudit sanguinem belli in pace (III Reg. II).» Et paulo post: «Facies ergo juxta sapientiam tuam, et non deduces canitiem ejus pacifice ad inferos.» De Semei vero ait: «Habes quoque apud te Semei filium Gera, filii gemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad castra.» Et paucis interpositis, addidit: «Deduces canos ejus cum sanguine ad infernum (Ibid.).» Ubi notandum, quam laudabilis hujus viri fuerit, et admiranda discretio; quia quamdiu potuit irasci, noluit vindicare, deficiente vero jam omni furoris et irae materia, ne praeteriret omnino justitiam, ultionis exeruit disciplinam. Cum enim ultor non habet aliquid de suo, tunc recto depromitur vindicta iudicio. Unde S. David non pascebatur vindicta, quia nec cruciabatur injuria: non

eum zelus fecit immoderatus accensum, nec pietas reddidit inordinata remissum. Sic sic illatam discretus ultor injuriam, et non remissus indulxit, et non saeviens vindicavit. Tu quoque, venerabilis soror, et domina, hujus imitare sancti regis exemplum, ut pietatis simul atque justitiae nunquam deseras institutum. Ita tamen, ut juxta apostolicum praeceptum, superexaltet misericordia judicium (Jac. II); et sic omnis iudicii tui calculus ad omnipotentis Dei gloriam tendat; quatenus expleto commissi villicatus officio, is qui tuum tenet nunc in suis manibus spiritum, de terreno te ad coelestis gloriae provehat principatum. Monasterium praeterea Fructuariense, tanquam vere thalamum Jesu, tuae magis ac magis commendo custodiae: cui quaeso, ita pervigilantiae tuae depende semper excubias, ut per te coelestis ille sponsus tuus in eo suaviter requiescat. Omnipotens Deus te ac tuos regiae scilicet indolis, filios benedicat, eosque non modo ad aetatis, sed etiam sanctitatis incrementa perducatur. Dominus autem Adraldus Bremetensis rector coenobii, vir videlicet religiosus et prudens, ex me per te officiosissime salutetur. Qui si vult, ut sibi quoque aliquid scribam, scribendo praecipiat.

Sit nomen Domini benedictum.